Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...21-һээ гарана. | № 130 (18453) | 1990 оной июниин 7, четверг | Сэн 3 мүн

АША ТУҺАТАЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй обкомдо партиин обкомой нэгэдэхи секретарь Л. В. Потапов зохёохы хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэдтэй уулзаба. Тэрэ энэ уулзалгые нээхэдээ, сугларагшадта хандажа, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулхыень, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай хэлэхыень уриба.

Бүхыдөө арба гаран хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэй дунда соёлой эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, артистнар, уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнууд, библиотекын хүдэлмэрилэгшэд байгаа .Тэдэнэр гол түлэб өөһэдынгөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай тоготхоһоо гадна, элдэб һонирхолтой дурадхалнуудые оруулһан байха юм.

Энэ хөөрэлдөө бүхыдэнь согсолон харахада, эндэ сугларагшад гол түлэб гурбан асуудал тухай хэлэһэн байна. Нэгэдэхинь гэхэдэ, гэр байрын асуудал. Соёлой бүхы эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байра үсөөнөөр үгтэнэ. Театрнуудта хүдэлдэг олон гэр бүлэ гостиницануудта ажаһууха баатай болоно. Эдэ коллективүүдэй гэр барилгада өөһэдынгөө мүнгэ оруулдаг «байгаашье һаань, байра үгтэдэггүй байха юм. Мүнөө үедэ хоёр мянган шахуу гэр бүлэ байрын оошорто байна.

Эндэһээ хоёрдохи асуудал гарана. Энэмнай кадрнууд. Оперо болон баледэй театрта бэрхэ режиссёр болон хормейстернүүдые ондоо тээһээ урин асаржа, театрай репертуар шэнэлхэ аргагүйдэнэ. Юуб гэхэдэ, тэдэниие байлгаха байрагүй. Олон бэрхэ артистнууд энэл шалтагаанһаа боложо ,ондоо тээшээ ошохо баатай болоно.

Театрнуудай ажал улам һайжаруулхын тула бэлигтэй режиссёрнуудые ондоо тээһээ уриха шухала гэжэ П. Т. Абашеев тодо баримтануудта үндэһэлэн хэлээ. Тиихэдээ театрай хүсэ шадал һайнаар хэрэглэжэ шаданагүйбди гэжэ тэмдэглэбэ. Юуб гэхэдэ, театрай коллектив хари гүрэнүүдтэ гастрольдо ябажа, республикадаа валюта олохо аргатай, шадалтайшье. Энээндэ анхарал хандуулагданагүй.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд кадрнуудай асуудалда ехэ анхарал хандуулаа. Библиотекариин салингай дээшэлүүлэгдэһэнэй һүүлээр тэрэнь оройдоол 110 түхэриг болонхой. Мүнөө үедэ имэ ажалда хүдэлхэ зон үсөөн. Артистнарай, клубуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин мүн лэ бага. Эдэ мэргэжэлтэдые үлөөхын тула хэмжээнүүдые абаха шухала байһан тухай хэлэгдэнэ.

Гурбадахи асуудал хадаа соёлой эмхи зургаануудай материальна бааза болоно. Мүнөө үедэ Улаан-Үдын тэг дундахи һүмэ соо хадагалаатай байдаг арадай сэгнэшэгүй ехэ баялиг байрын муухаа боложо, һалажа байнхай. Энээниие аршалхын тула хэмжээнүүдые түргэн абахаар болоо. Музейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ байһан юумэ хадагалхын тула мүнөө ВЛКСМ-эй обкомой байһан гэр үгэхыень гуйба. Энэ гэр тэдэнэй һанамжаар эгээл тааараха байна. Нэгэдэхи дабхартань харалгын зал эмхидхэжэ болохоор байгаа. Тиихэдэ мүнөө баригдаһан түүхын музей хэдэн жэл соо хүдэлнэгүй. Тэрэниие зүүн зүгэй музей болгохо дурадхал ороо.

Манай городой омогорхол, айлшадта харуулдаг байшамнай гэхэдэ, оперо болон баледэй театр болодог гээшэ. Теэд энэмнай хэдэн жэл соо заһабарилагдаагүй байна. Мүнөө тэрэниие һэльбэн шэнэлхэ, заһабарилха хэрэгтэй болонхой. Энээниие удааруулжа болохогүй гэһэн һанамжа хэлэгдээ.

Хореографическа училищиин, хүгжэмэй һургуулинуудай байранууд мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ таараннагүй. Хүдөөгэй клубууд тухай хэлэһэнэйшье хэрэггүй. Тэдэнэй зариман унаха болонхой. Хүнүүдые оруулхыншье аргагүй клубууд бии. Энэ хэрэгтэ колхоз, совхозуудай партийна организаци, хүтэлбэри анхарал табинагүй. Клубуудта үгтэдэг мүнгэн зөөри тон бага. Тэдэниие хаа-яа шэрдэдэг байха юм.

Манай филармони өөрын байрагүй байһаар. Концертнэ залшье заһабарилагдахаар, һэльбэгдэхээр болонхой. Филармониин директорэй орлогшо үгэ хэлэхэдээ, Политическэ гэгээрэлэй байшангые тэдээндэ үгэхые гуйгаа. Юуб гэхэдэ, мэдээжэ артистнарые урижа, ехэ концерт наада үнгэргэжэ болохо байна. Мүн «Байгал» ансамбль тухай тогтоо. Тэрэнэй олон хүдэлмэрилэгшэд гостиницанууд соо байдаг.

Ном хадагалха байра барягүйдэ аргагүй болонхой. Энээн тухай партиин обкомой, Министрнүүдэй Соведэй тогтоол абтанхай аад, дүүргэгдэнэгүй гээд М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекын директор И. И. Петухова шүүмжэлээ. Мүнөө үедэ хэдэн зуугаад мянган ном гэрнүүдэй подвал соо хадагалагдажа, уһанда, шииг нойтондо гутажа, муудажа байна. Тэдэнэй зариман хэндэшье хэрэггүй, хаягдахаар болоо. Тиихэдэ библиотекын хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байра үгтэдэггүй, сад-яслинуудта хүүгэдээ ябуулха аргагүй байдаг.

Соёлой министрэй орлогшо, кино-видео нэгэдэлэй генеральна директор П. Д. Марзаев городой кинотеатрнуудай хуушарһан, заһабарилагдахаар болоһон тухай хэлээ. Хүүгэдэй «Эрдэм» кинотеатр хаагдахань. Хүдөөгэй клубуудта байдаг кино харуулдаг олон түхеэрэлгэнүүд хуушаранхай. Хэрэндэ, городой 47-дохи кварталнуудта шэнэ кинотеатрнууд баригдаха ёһотой аад, барилгань хэгдэнэгүй.

Уран зураашa Д-Н. Д. Дугаров уран һайханай училищи байгуулая гээд дурадхаа. Республика соохи онсо бэлигтэй хүүгэдые суглуулжа, элдэб мэргэжэлдэ һургаха лицей байгуулгые түргэдхэхэ дурадхал мүн лэ ороо: Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов «Буряадай залуушуул» газетые амяараа газетэ болгохые дурадхаа. Тэрэшэлэн буряад хэлэ шудалалгые бүри эршэтэйгээр хүгжөөхэ, буряад арадай ёһо заншалнуудые һэргээхэ тухай һайн дурадхалнууд олоор оруулагдаба.

Уулзалгын түгэсхэлдэ КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь Л. В. Потапов табигдаһан асуудалнуудта харюусажа, соёлой асуудалнуудые шиидхэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулха байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Энэ уулзалгада КПСС-эй обкомой секретарь Л. Ч. Нимаева хабаадаа.

Имэ уулзалга аша туһатай, тиимэһээ саашадаашье үнгэргэгдэжэ байг лэ гээд эндэ сугларагшад дурадхаа.

М. САНДАНОВ,
манай корр.

...ӨРЭЛДӨӨНҮҮД, ...ЛЗАЛГАНУУД ДҮҮРЭЭ

...ЛИС (Миннесото ... «Танике, Пре-... ...ьев, амаршалнаб-... ...бачев — Американ ...эн транспарант-... ...омо ехэ промыш-... ...Америкын аралжаа ...ислэл хотын» нэ-... ...ургэхые оролдог-... ...Президентые уг-...

...э совет-американ ...а боложо байһан ... али алиндань ...ай худалдаа най-... ...мическа үргэн ехэ ...үдэ нээбэ. Му-... ...хэрэгээр ерээд ...тэрээндэ һонир-... ...үрэ дүнгүүдээр ... Тиигэжэ СССР-... ...тын хүндэлэлдэ ...рнатор Р. Перпи-... ...хэлэнэй һүүлээр ...ан үргэн ехэ тех-... ...итүдые байгуулха ...гдоо. Энэ үйлэ ...оулагдаһан баяр ...«Пергамон пресс» ...резидент Роберт ...элэхэдээ, хамтын ...дэлхэй дээрэ үр-... ...ушажа, олондо мэ-... ...ийо гэжэ мэдүүлээ. ...рэ маанадай хам-... ...гээ асуудалнууд ...ие шиидхэхэ ёһо-... ...о М. С. Горбачев

...үрилгэн шэнэдхэл-... ...ходэжэ байха үедэ ...ганай холбооне үр-... ...р өөрынгөө хараа ...е хүсэһэн худал-... ...ай бүлэгөөрхидтэй ...зидентын уулзалга ...гол үйлэ хэрэг бо-... ...ой асуудалнуудтэ ...е харюусаһан бэй-... ...о худалдаа наймаа-... ...ндые», консорциу-... ...ан предприятинүү-... ..., хани харилаа-... ...үүлэн шэнжэнүүдые ...тэ эндэ ехэ һо-... ...ээ.

...адай оршондо ху-... ...а эрхилхэ эгээл ... байдал СССР-тэ ...эбди. Энэмнай Со-... ...ада мүнгэ һомол-... ...байһан эзэд бая-... ...ерхэ нүхэсэл боло-... ...жо штадай худал-... ...ай ба экономическа хүгжэлтын захиргаанай түрүүлэгшэ Д. Спир тэмдэглээ.

Үдэрэй түгэсхэлдэ М. С. Горбачев СССР-эй предприятинууд болон эмхинүүдтэй харилсаанай 20 жэлэй дүй дүршэлтэй «Контрол дейта» компаниин штаб-байшанда хүрэбэ.

САН-ФРАНЦИСКО. (ТАСС). Америкын газар дээрэ ерээд байһан һүүлшынгээ үдэр, понедельнигтэ, М. С. Горбачев болон совет делегациин гэшүүд Калифорни штадта оршодог Станфордско университедтэ хүрэбэ.

Совет айлшад уран зурагай музейдэ табигдаһан зүйлнүүдые хараһан байгаа. Университедэй залуу уран зураашад «Бумбэрсэг дэлхэйн мүндэлэн бии болголго», «Энхэ тайбан байдал зохёогшод» гэһэн зурагуудаа Совет Президентдэ дурасхаал болгон барюулһан байгаа.

СССР-эй Президент университедэй студентнэрэй урда үгэ хэлэбэ. «Манай хоёр ороной ба арадай хамтын аша туһада шэнэ харилсаа холбоо тогтоохо ёһотойбди. Хэрбээ энээниие ойлгожо, хамтаараа ажал ябуулбал, Холбоото Штадууд болон Советскэ Союз манай бүхы хүгжэлтэ дэбжэлтые амгалан тайбан байдалай, хүгжэлтын замда гаргаха шиидхэхы хубитаяа оруулжа шадаха байнабди»,— гэжэ тэрэ хэлээ.

Энэл үдэртөө М. С. Горбачев промышленна, аралжаа наймаанай ба мүнгэн һангай томо ехэ компанинуудай түлөөлэгшэдтэй, мүн США-гай Номгон далайн эрье шадархи нютагуудай элитэ мэдээжэ политическэ ажал ябуулагшадтай уулзаһан байгаа. США-гай Президент Дж. Бушай уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной хоорондохи харилсаае шэнэ шатада гаргаба гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

СССР-тэй худалдаа наймаанай харилсаагаа үргэдхэхыень М. С. Горбачев американ промышленнигүүдые уряалаа.

Үдэшэлэн Президентын һуужа ябаһан «ИЛ-62 М» гэжэ агаарай онгосо Москва руу шэглэн ниидэбэ. Иигэжэ албанай хэрэгээр США-да ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүдынь, уулзалгануудынь дүүрэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ТҮГЭСХЭХЫ ХАҺАДАА ОРОБО

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси түгэсхэхы шатадаа орожо байна.

Түрүүлэгшэ **А. И. Лукьянов** парламентын палатануудай июниин 4-нэй хамтын заседани нээхэдээ, бидэ программаяа арга шадалаараа дүүргэхэ ёһотойбди. Сессиин дүүрэхын урда тээ улам эршэмтэйгээр, гүнзэгыгөөр хүдэлхэ шухала. М. С. Горбачев Москвагаа бусажа ерээд, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй заседани үнгэргэһэнэй һүүлээр СССР-эй Президент, А. И. Лукьяновай хэлэһэнэй ёһоор, «бүхы уласхоорондын политикада, бүхы орон доторхи байдалда тон шухала удха шанартай» хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр Верховно Соведэй сесси дээрэ үгэ хэлэхэ байна гэжэ тэрэ мэдээсээ.

Депутат **А. А. Лихановай** дурадхалаар сессидэ хабаадагшад «Уфа—Челябинск» гэжэ түмэр замай участогта жэл урда тээ болоһон аюул усалһаа хохидогшодой дурасхаалые сессидэ хабаадагшад ёһолбо.

Удаань депутат **Л. В. Шарин** үгэ абахадаа, үлэһэн үдэрнүүдтэ улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын уряае дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Ута унжагай, хүндэ хүшэр, гэбэшье яһала аша үрэ ехэтэй сессиее бидэ ерэхэ неделидэ түгэсхэхэ ёһотойбди. Минии һанамжын ёһоор, «Шухала хуулиин актнуудые хаража үзөөгүй байлга, тэдэниие зүбшэн хэлсэлгээ удаарууллга» правительствын, мүн манай обществын саашанхи ажал ябуулгада, ажабайдалда хангалтагүйгөөр нүлөөлхэ байна. Хүдэлмэриин һүүлшын шатада ажалаа һуларуулһанһаа уламжалан, иимэ дутуу дунданууд гараба. Верховно Соведэй зарим гэшүүд сессиин хүдэлмэридэ хангалтагүйгөөр хабаадаа. Комитедүүд болон комиссинуудта зүбшэн хэлсэнгүй, хуулиин актнуудта заһабаринуудые оруулха ябадал һайшаалгүе зүбшөөгөөгүй регламентын дүрим сахихые тэрэ баадхаба.

Энэ үдэр заседаниин ябаса һанаагаа амарха үндэһэ һуури хүн бүхэндэ үгэбэгүй.

• • •

Депутат хэзээ, хэды саг соо хүдэлнэб? Сесси дээрэ эхинһээ дүүрэтэрнь эршэмтэйгээр ажаллана. Харин үдэшэндөө амараллана. Харин үдэрнүүдтэ юу хэнэб?— гэжэ зарим һунгагшад һонирхоно. Энээн тухай депутадуудай өөһэдөө хэлээ һаань, дээрэ юм ааб даа. Тэдэнэр шухала документнүүдые, хуулинуудые баталан абахын тула бүхы сагаа гаргашална.

Мүнөө сүлөөтэ дэлгүүрэй экономикодо орохо тухай правительственнэ хараа бодолдо депутадууд гол анхаралаа хандуулна.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай июниин 5-най үглөөнэй заседаниин эхилхын урда тээ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй баталһан сессиин хүдэлмэриин эсэсэй үрэ дүн депутадуудта тараагдажа үгтэһэн байгаа. Сесси үндэһэ һуурита хуулиин проектдэ июниин 12-то бусажа, хүдэлмэреэ июниин 14-дэ дүүргэхые хараална.

Депутадууд **М. Л. Бронштейн, В. Л. Ярушенко, Л. И. Абалкин, В. Ф. Яковлев, С. Г. Лущиков** болон бусад үгэ хэлэхэдээ, ороной бюджедтэ нэмэлтэнүүдые, заһабаринуудые оруулха шухала гэжэ тэмдэглээ.

«СССР-тэхи Коопераци тухай» СССР-эй Хуулида хубилалтануудые, нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» СССР-эй Хуулиин проектын хоёрдохи уншалгада депутадууд үдэшын заседани дээрэ гол анхаралаа хандуулба. Сессидэ хабаадагшадай асуудалнуудта СССР-эй юстициин министр **В. Ф. Яковлевай**, хуули гаргаха талаар парламентын комитедэй түлөөлэгшэ **С. Г. Лущиковай** үгэһэн харюунууд зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар правительствын ба СССР-эй Верховно Соведэй гэшүүдэй хараа бодолтой дүтэрхы байһыень гэршэлбэ.

Юрэнхы дээрэнь документые баталан абаһанай һүүлээр депутадууд тэрэнэй зарим асуудалнуудта заһабаринуудые оруулаа. Энэ асуудалые хаража үзэлгэ сессиин хүдэлмэриин ээлжээтэ үдэрэй үглөөгүүр түгэсхэхөөр хараалагдана.

[ТАСС].

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд

ҺУНГАЛТЫН ШЭНЭ ШАТА

Хоёр үдэрэй забһарлалгын һүүлээр РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд июниин 4-нэй үглөөнэй заседани дээрэ республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо болон орлогшые һунгалгаа үргэлжэлүүлбэ.

Зүбшэлэлгын комиссиин списогэй 21 хүнһөө эдэ тушаалнуудта дурадхагдаһан зарим кандидатуранууд һунгалтын хоёрдохи шатын дүнгүүдээр һунгагдабагүй гэжэ түрүүлэгшээр һуугша — РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Н. Ельцин** мэдээсээ. Тиимэһээ Конституцяар хараалагдаһан эрхээ хэрэглэжэ, зүбшэлэлгын комиссиин списогһээ нэгэ-нэгэ кандидатурые эдэ тушаалнуудта дурадхаба.

Москвагай Г. В. Плехановай нэрэмжэтэ арадай ажахын институдай кафедрые даагша **Р. И. Хасбулатовай** кандидатура республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын тушаалда дурадхагдана. Заседаниин регламентын тодорхойлһоной ёһоор, тэрэ гол түлэб сүлөөтэ дэлгүүрэй экономикодо оролгын асуудалнуудта хабаатай программатай үгэ хэлээд, олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байгаа.

Удаань Сахалинай областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **В. П. Федоров**, Чечено-Ингушай АССР-эй КПСС-эй Веденскэ райкомой секретарь **С.-Х. М. Нунуев**, Кабардино-Балкарай АССР-эй «Элькор» нэгэдэлэй генеральна директор **А. Н. Ахметов** болон бусад энэ кандидатурые дэмжэбэ. Тэрэ шэнжэлэгшын, мүн эмхидхэлшын бэлиг шадабаритай юм гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ. Ажабайдалда, шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүтэмжэтэй һайнаар хандадаг, тэрэ мүнөөнэй ёһоор бодомжолдог элитэ мэдээжэ экономист юм. Россин аша туһада ниитын бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхын түлөө тэмсэдэг.

Урдахи хоёр шатада эгээл олон хүнэй дуу абаһан **Р. Г. Абдулатиповай** кандидатурые депутадууд РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын тушаалда дэбжүүлһэн байгаа. Зүгөөр түрүүлэгшээр һуугша Конституцяар тэрээндэ олгогдоһон эрхые хэрэглэжэ, энэ дурадхалые бурууашаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо тухай асуудалые депутадууд зүбшэн хэлсэжэ захалба. М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ МГУ-гай лабораториие даагша **С. М. Шахрайн** кандидатурые түрүүлэгшээр һуугша энэ тушаалда дурадхаһан байгаа.

Асуудалнуудта харюусахадаа, тэрэ Россин болон ССР Союзай хоорондохи ерээдүйн харилсаанай, автономинуудай бэеэ дааһан байдалай асуудалнуудые гүнзэгыгөөр харуулхые оролдоһон байгаа. С. М. Шахрай залуу байһан дээрэһээ зарим асуудалнуудаар ехэ дүршэлгүйдэнэ гэһэн һанамжанууд хэлэгдээ. Чувашай районно газетын редактор **В. Ю. Михайлов**, Костромской областьһоо ерэһэн багша **О. В. Плотников** «Информэлектро» гэжэ бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институдай директор **М. Д. Малей** болон бусад энэ баримтыень буруушааба.

Эсэстээ съезд Р. И. Хасбулатовые — РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын, С. М. Шахрайе түрүүлэгшын орлогшын тушаалда дуугаа үгэхын тула бюллетеньнүүдтэ оруулха гэһэн шиидхэбэри съезд баталан абаба.

Тоололгын комиссиин дуугаа үгэлгэдэ бэлдэжэ байха үедэ депутадууд хэдэн эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзөө.

Забһарлалгын үедэ Георгиевско зал соо дуугаа үгэлгэ болобо.

Тэрэнэй үрэ дүнгүүд үдэшын заседани дээрэ соносхогдоо. Р. И. Хасбулатов болон С. М. Шахрай һунгагдабагүй. Юундэб гэхэдэ тэдэнэр шухала (531) дуу абажа шадаагүй гэжэ комиссиин түрүүлэгшэ мэдээсээ. Түрүүшынь түлөө 459, хоёрдохиинь түлөө 431 депутат дуугаа үгөө.

Ушар ёһо ойлгожо, таарамжатай зүб шиидхэбэри абаха уряанууд депутадуудай дунда соностоһон байгаа. Эгээл тиимэһээ съездэ этигэн найдажа байһан тухай референдум үнгэргэхые дурадхаһаниинь дэмы бэшэ. Зүгөөр энэ эгээл ядахадаа абаһан уряануудые депутадууд дэмжэбэгүй.

Заседаниин түгэсхэлдэ депутадууд РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын ба орлогшын тушаалнуудые һунгаха тухай асуудалда дахинаа бусаба. Кандидатуранууд тушаа хани халуун хөөрэлдөөн болоо. Нюусаар дуугаа үгэлгын бюллетеньдэ Р. И. Абдулатиповай ба Р. И. Хасбулатовай, С. М. Шахрайн ба Ю. Ф. Яровай кандидатурануудые оруулхые дурадхаба.

Съезд хүдэлмэреэ июниин 5-да үргэлжэлүүлээ.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд июниин 5-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Россин Федерациин Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ ушар ёһо ойлгожо, тэдэниие дэмжэхыень депутадуудые уряалһан байгаа.

Р. И. Хасбулатовай кандидатурые республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын тушаалда дуугаа үгэлгэ үнгэргэхые тэрэ дурадхаа. Съездын түгэсхэлдэ орлогшые һунгаха. Сугларагшадай зүгһөө буруушаалта хэгдэбэгүй.

Бүхы талын түлөөлэгшэдэй хараа бодолые үндэһэлэн баримталхын тула түрүүлэгшээр һуугша **Б. Н. Ельцин** СССР-эй Наукануудай академиин Дэлхэйн экономикын ба уласхоорондын харилсаанай институдай ахамад эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ **Б. Л. Шейникстэ** үгэ үгэбэ. Парламентын тоое үргэдхэхэ гэһэн һанал бодолые дэмжэһэн бүлэгэй үмэнэһөө тэрэ үгэ хэлээ.

Автономиин зүбшэлэлгын комисси дээрэ депутадуудай хубиин даалгабаряар Карелиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **В. Н. Степанов** үгэ хэлэбэ. Верховно Соведэй бүридэл тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ, палата бүхэниие 22 хүнөөр олошоруулжа, 148-да хүргэхэ шухала гэжэ тоолоо һэмди. Гэбэшье манай талые буруушаагшад энэ дурадхалые баталан абабагүй. Энээнтэй дашарамдуулан, Конституцида хубилалтануудые оруулангүй, Верховно Соведэй бүридэлые палата палатануудта 126 хүнһөө бүридэлтэйгөөр үлөөхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Россин Федерациин Верховно Соведые бүридүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ. Электронно-техникын материалнуудай бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институдай таһагай начальник **А. В. Дерягин** (Калуга), Мурманскын дээдэ инженерно-мореходно училищиин доцент **И. А. Рогачева**, хоёрдохи рангын капитан **Е. К. Пудовкин** (Ленинград) болон бусад депутадууд үгэ хэлэхэдээ, засагай дээдын зургаанай болон тэрэнэй комиссинуудай ажал хэхэ арга шадалые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ мэдүүлээ. Бусад депутадууд: Думиническэ шэрэм шудхалгын заводой директор **С. Г. Ребинский** (Калужска область), Тувын хэлэ бэшэгэй, түүхын ба литературын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ **К. А. Бичелдей**, Чувашай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. Н. Леонтьев**, СССР-эй летчик-космонавт **В. И. Севастьянов** гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Верховно Соведэй бүридэлые үргэдхэһэнэй хэрэггүй гэжэ тоолобо.

Богонихон забһарлалгын һүүлээр РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшые һунгаха талаар нюусаар дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэбэ. **Р. И. Хасбулатов** Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор һунгагдаа гэжэ тоололгын комисси үглөөнэй заседаниин түгэсхэлдэ мэдээсэбэ. Тоололгын комиссиин протоколые съезд баталаа.

РСФСР-эй Верховно Соведые бүридүүлхэ тухай үгэ булялдаата хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд үдэшын заседани дээрэ согсологдоһон байгаа.

Парламентын тооe үргэдхэхэ тухай дурадхал автономинуудай эрхэнүүдтэ халдаһан ушар болоно гэжэ национальна эмхидэлнүүдые түлөөлһэн зарим депутадууд сэгнэбэ. Тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэхээ тэдэнэртэй уулзахыень түрүүлэгшээр һуугша автономито эмхидэлнүүдэй түлөөлэгшэдтэ дурадхаба.

Ажал хэхэ аргатай Верховно Соведые байгуулха хүдэлмэри июниин 6-най үглөөнэй заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа.

[ТАСС].

...СКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

...Президент М. С. ...июниин 5-да Москва... Тэрэ албанай хэ-... болон Канадада ...хөөрэлдөөнүүдые хэ-...

... хамта ябаһан ...резидентын соведэй ... Ю. Д. Маслюков, ...ков, Ю. А. Осипь-... Шаталин гэгшэд ...чеевтой сугтаа ерэ-...

...гүрэнэй ба полити-... ...гэлбэриин гэшүүд ...в, В. А. Крючков, ...дев, Н. И. Рыж-... Слюньков, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Б. К. Пуго, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, Ю. А. Манаенков, Е. С. Строев, Г. И. Усманов, И. Т. Фролов, Ч. Айтматов, В. В. Бакатин, В. И. Болдин, Г. И. Ревенко, В. А. Ярин болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ М. С. Горбачевые угтаа.

СССР-тэ США-гай хэрэгүүдые саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ Дж. Джойс, СССР-тэ Канадын хэрэгүүдые саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ Д. Тэйлор гэгшэд угтагшадай дунда байлсаба.

[ТАСС].

...ДИГҮҮДЭЙ СЕССИ

...Медицинын эрдэ-... ...миин хамтын суглаа-... ...Москвада болобо. ...далгэнүүдэйнь бол-... ...рэһэнтэй дашарэм-... ...академиин хүтэлбэрил-... ...ынуудай шэнэ бүри-... ...аха һунгалта үнгэр-... ...йна. СССР-эй АМН-... ...е шэнээр найруулжа, ...хэхэ гээшэ зүблэхэ ...гдана.

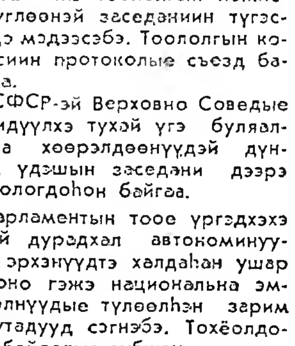
...президент, СССР-эй ...академик В. И. Пок-... ...үнгэрһэн табан жэл ...эй АМН-эй президи-... ...лмэри ба академиие ...хүгжөөхэ хараа тү-... ...хай элидхэл хэбэ. ...ай обществын ажа-... ...бүхы талые хубилган шэнэдхэлгэтэй тудалдаһан байгаа. Энэ ушар академиин ажал ябуулгада элеэр харагдаба.

Медицинын эрдэмэй хубилган шэнэдхэлгын эмхидхэлэй ба методологическа асуудалнуудта президиум онсо анхаралаа хандуулаа.

СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр И. Н. Денисов медицинын эрдэмые түсэблэлгын, мүнгэ һомололгын гуримай хангалтагүй байһые мэдэрхэ зуураа, бүхы обществые тогтууритай һайн болгохын аша туһада тэрэниие хубилгаха шухала гэжэ хэлэбэ.

Сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

[ТАСС].

1990 ондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү haaхын түлөө!

1990 ОНОЙ ИЮНИИН 1-нэй МЭДЭЭН

Районууд	haaгдаһан һүн (килограммаар): Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө	Нёдондонойхитой сасуулхада (+) ба (—)	Үнеэн бүриһөө суудхэдэ	Жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө haaгдаһан һүн нёдондонойхитой сасуулхада (центнерээр) (+) ба (—)
Хойто-Байгалай	1270	—21	8,8	+296
Прибайкалиин	1199	+61	8,9	+1933
Кабанскын	1142	—	8,7	+17
Сэлэнгын	1114	+220	7,5	+7408
Тарбагатайн	1095	+52	7,1	+2809
Ивалгын	1083	—126	7,5	—5413
Мухар-Шэбэрэй	1075	+93	7,5	+5639
Зэдын	1053	+52	6,6	—3659
Хориин	1029	+106	7,5	+3544
Хурамхаанай	1003	+116	7,3	+2958
Загарайн	998	+21	6,9	+1623
Түнхэнэй	958	—41	7,1	—1897
Яруунын	907	+83	6,4	+4489
Бэшүүрэй	905	+49	5,9	+2345
Захааминай	849	+29	5,8	+671
Баунтын	843	—53	6,1	—224
Баргажанай	823	130	7,0	+5078
Хэжэнгын	744	+23	6,3	—281
Хяагтын	740	—194	5,2	+4582
Ахын	345	+59	3,0	+360
Республика бүхыдөө	985	+32	7,0	+32457

Республикын Агропромсоюзай мал ажалай таһагай мэргэжэлтэдэй суглуулһан мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, май һарын һүүлшын арбан хоног соо дүн хамтадаа 65592 центнер һүн үйлэдбэрилэгдэһэн байха юм. Энэнь урдахи декадынхиһаа 8287 центнерээр дээшэ һүн абтаһан болоно.

Байгша оной эхинһээ хойшо республикаараа бүхыдөө 832,3 мянган центнер һү һаагаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 32,4 мянган центнерээр ехэ продукци үйлэдбэрилэгдөө. Сэлэнгын районой һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд мүнөө жэлдэ деалгагдаһан малайнгаа ашаг шэмыень нэмээжэ шадаһанай ашаар һү һааляа эрид дээшэлүүлээ. Эндэхи һаалишад байгша ондо үнгэрһэн жэлэйхиһээ 7408 центнерээр ехэ һү абажа амжаба. Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай, Хяагтын, Яруунын районуудай ажахынуудай һү һаали 4489—5639 центнерээр нэмээгээд ябахадань, харин Ивалгын район —5413 центнерээр, Зэдын колхоз, совхозууд —3659, түнхэнэйхид —1897 центнерээр сагаан эдеэ үйлэдбэрилгээ доошолуулжархиһан байха юм.

Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө һү ехээр һаажа ябаһан Хойто-Байгалай районой һаалишад энэ мэдээнэй ёһоор баһал бэшэн сооһоо түрүүлжэ ябана. Эдэнэр байгша оной үнгэрһэн табан һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1270 килограмм һү һаагаашье һаа, нёдондонойхидо орходоо энэнь 21 килограммаар доошоо болоно.

Энэ гээгдэлһээ гараха арга боломжо коллектив бүхэндэ бии. Зунай бэлшээриин хаһые зүбөөр хэрэглэн, эгээл энэ үедэ хямда сэнтэй аад, элбэг һү һаажа абаха гээшэ һаалишан, малшан, ухэршэн бүхэнэй нангин хэрэг мүн.

ҺУНГУУЛИИН КАЛАШНИКОВСКА 29-дэхи ОКРУГҺОО БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУДЫЕ БҮРИДХЭЛДЭ АБАХА ТУХАЙ ОКРУЖНОЙ ҺУНГУУЛИИН КОМИССИИН

МЭДЭЭСЭЛ

...эй һунгуулиин комис-... ...ной июниин 1-нэй ...э һунгуулиин Калаш-... ...29-дэхи округһоо Бу-... ...АССР-эй арадай депу-... ...кандидадуудаар удаада-... ...ые бүридхэлдэ аба-...

... Анатолий Егоро-... ...ондо түрэһэн, КПСС-... ..., «Манай Байгал» ...тухай корреспон-... ...ан-Үдэ хото.

2. **Мельгунов** Александр Филиппович, 1952 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Улаан-Үдын хоёрдохи ТЭЦ-эй комплектациин таһагай инженер, Улаан-Үдэ хото.

3. **Молчанов** Георгий Валентинович, 1956 ондо түрэһэн, партийнабэшэ, «Бурятэнергострой» трестын нэгэдэхи СМУ-гай модошо дархан, Улаан-Үдэ хото.

4. **Очиров** Валерий Михайлович, 1949 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, медицинскэ түргэн туһаламжын больницын урологическа отделениие даагша, Улаан-Үдэ хото.

5. **Ханхалаев** Евгений Казакович, 1949 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, «Жилгражданстрой» трестые эрхилэгшын орлогшо, Улаан-Үдэ хото.

6. **Цыганков** Василий Степанович, 1931 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Буряадай АССР-эй прокуророй нэгэдэхи орлогшо, Улаан-Үдэ хото.

Окружной һунгуулиин комисси.

ҺУНГУУЛИИН ХОНХОЛЫН 137-дохи ОКРУГҺОО БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДЫЕ БҮРИДХЭЛДЭ АБАХА ТУХАЙ ОКРУЖНОЙ ҺУНГУУЛИИН КОМИССИИН

МЭДЭЭСЭЛ

Һунгуулиин окружной комиссиин 1990 оной июниин 5-най тогтоолоор һунгуулиин Хонхолын 137-дохи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар 1935 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг Леонид Васильевич **Потапов** бүридхэлдэ абтаба.

Окружной һунгуулиин комисси.

КПСС-эй XXVIII съездын делегадта үгэ үгтэнэ

ШЭНЭ ЁҺООР АЖАҺУУХА

Партиин XXVIII съезд дээрэ партийно-политическэ онсо шухала асуудалнуудhaa гадна орон соо боложо байгаа хубилган шэнэдхэлгын үедэ ямар дүнгүүдтэ туйлагдабаб гээшэ нарнаар шэнжэлжэ, тодорхой тобшолол хэгдэхэ гээд хүлеэнэбди. Демократиин, олондо ниитэлэн мэдээсэлгын үргэжэ байгаа мүнөө үедэ гансашье зоной дунда ябадаг интеллигенци бэшэ, мүн хүдэлмэришэд, тараашад бултадаа өөрынгөө hанамжануудые дэлгэн хэлэдэг болоо. Энэ hайн гэшээ. Олоороо хэлсэжэ, зүбшэжэ ажиллаахада, хэзээдэшье бүтэмжэтэй, урагшатай байдаг hэмнэй даа.

Түгэсэжэ байгаа түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада манай колхозой коллективууд, мэргэжэлтэд Эдээ хоолой программа бэелүүлэлгэдэ талаар зарим тэды амжалтатай ажиллаба. Тусхайлбал, ажахынмай коллектив үнгэрhэн хугасаа соо продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, тушаалгые хангалга талаар харалагдаhан түсэбүүдээ дүүргээ.

Хэрбээ үнгэрhэн табан жэлтэй сасуулбал, энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада манай колхозой продукци гүрэндэ худалдаха хэмжээн хоёр дахин дээшэлжэ, бүхыдөө 3 миллион 300 мянган түхэриг хүргэгдэбэ. Тиихэдэ энэ хугасаа соо ажахыдамнай ажалай бүтээсэ хоёр дахин, бүхыдөө продукци үйлэдбэрилхэ хэмжээн 2 дахин дээшэлжэ, 2 миллион 828 мянган түхэриг болоод байна. Үйлэдбэрин ашаг үрэ байhаар дээшэлжэ, 91,9 процентдэ хүргэгдэбэ. Нёдондо колхоздомнай колхозник бүхэндэ 8977 түхэриггэй продукци үйлэдбэрилэгдээ.

Үнгэрhэн үе соо үйлэдбэрилэгдэhэн продукциин нэгэ өөрынь үнэ сэн горитойгоор хямдаруулагдаа. Тиигэжэ эсэсэй эсэстэ 1989 ондо нэгэ миллион 567 мянган түхэриг сэбэр олзотой гараа hэмди.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй эхиндэ колхоздомнай үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1474 килограмм hүн абтаhан hаань, нёдондо 2232 килограмм hүн hаагдаа. Энэ хугасаа соо хонин бүриhөө ноохо хайшалалга 1050 граммаар дээшэлээ.

Газар таряалангай продукци үйлэдбэрилхэ талаар зарим тэды дабшалта хэгдээ. Жэшээлбэл, 1985—1986 онуудта ажахыдамнай гектарай 7—8 центнер таряа хуряадаг байбал, нёдондо 18 центнер ороохо суглуулжа, түрүүшынхиеэ ажахымнай өөрыгөө үрэhэ хүрэнгөөр хангаhан байна гэхэ гү, али табан жэлэй эхиндэ бухыдөө 26—34 мянган центнер таряа амбаарлаhан hаа, 1989 ондо 51 мянган центнер ургаса абаа.

Манай туйлаhан эдэ дүнгүүдые республикын бусад ажахынуудай дүнгүүдтэй сасуулхада, үлүү hайрхамааршье бэшэ байжа болохо. Зүгөөр мүнхэдөө гэдэдэггүй хүрьhэтэй Яруунын районой эрхэ байдалда нилээд урагшатай амжалта гэхэдэ, алдуугүй.

Үнгэрhэн жэлнүүдтэ финансово-экономическа байдалаа hайжаруулжа, ажахымнай колхозникуудайнгаа социальна хэрэглэмжэдэ мүнгэ зөөри hомолжо үгэхэ аргатай болоо. Жэшээлбэл, пенсидэ гараhан 150 колхозникуудайнгаа пенсиие 1989 онhоо 100 түхэриг хүрэтэр нэмээгээбди. Мүн Эхэ-герой эхэнэрнүүдэй пенси 120 түхэриггтэ хүргэгдөө. Тэрэшэлэн колхозой үйлэдбэридэ ажаллажа, Эхэ ороной орден, медальнуудаар шагнагдаhан колхозник-пенсионернүүдтэ пенсидэнь 20 түхэриг нэмэжэ түлэнэбди. Тулюур байдалтай, олон үхибүүдтэй 34 гэр бүлэдэ, үншэрhэн үхибүүдтэ квартал бүхэндэ мүнгэн тэдхэмжэ үгтэнэ. Гадна нёдондо нютагайнгаа hургуулиин хэрэглэмжэдэ 20 мянган түхэриг мүнгэн hомологдоо hэн. Түрэл ажахыдаа үлэжэ ажаллахаар, түбхинэхөөр шиидэhэн 48 залуу колхозникуудта гэр байра шэнээр барихыень урьhаар мүнгэ (ссуда) үгэхэhөө гадна колхознай гэрэй модо бэлэдхэхэ, барилгын материал отолходонь, горитой туhаламжа үзүүлнэ. Колхозникуудта 20 гэр таарамжатай сэнгээр худалдагдаа. Тэрэшэлэн сэрэгэй албанhаа табигдажа бусаhан хүбүүдтээ, дунда hургуули түгэсхэhэн залуушуулдаа заабол мүнгэн тэдхэмжэ үгэнэбди.

Колхозойнгоо кассада мүнгэ зөөритэй болохоhоо хойшо шэнэ барилгануудай нютагтамнай үргэдөө. Тусхайлбал, үйлэдбэриин барилганууд хэжүүгээр үнгэрhэн жэлнүүдтэ хэрэгтэй гэдэг саад 100 hуурита бодоторoo үргэлдхэгдэжэ, гэрэй, мүн газаагуурхи хэрэглэлгэй магазин, кулинарна цех, ажахынуудай хэрэглэлгэ комбинат, «Братск-1» дүрбэн котелтой котельнэ баригдаа. Мүн барилгын материалнуудые гаргаха 2 пилорама тодхогдоо. hаяхан ардай музей байшан ашаглагдаба. Тэрэ уралаар дулаасуулагдаха юм. Колхозой правлени оньhожоруулагдамал колоннатой хэлсээ батална, hаяхан 11 үбэлжөөнүүд электрын эшэ хүсөөр хангаба.

Шэнэ хүбилалта, шэнэ барилга, хүбилалта, шэнэ эмхилэлтэнүүдэй хурсаа дээрэн тоонолно, hаншье аад даа. Тээд юрэнхы дээрэнь абажа харахада, ябуулhан ажалаймнай эдэ бухы дүнгүүд hанаhан хүсэлнэмнэй бэелүүлэлгүй. Худөө нютагуудай мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэхэмөөр болбосон түхэлтэй болгохын тула бури ехэ ажал хэхэ, горитой ехэ мүнгэ зөөри гаргаха ёhотой болонобди. Мүнөө ажахын түб hуурин район соогоо эгээл томонуудай нэгэн юм. Эндэмнай 1,5 мянган хүн зон ажаhууна, тэрэ тоодо залуушуул олон. Ойрын жэлнүүдтэ барилгаа үргэдхэжэ, бури олон гэр бодхоохо болонобди. Тиигээд зарим колхозникуудтаа шэнэ гэр бодхоохогоор аргагүй. Зүгөөр жэл бүри гэр барихаа модон улам хомордоно байна.

Анханда Яруунада леспромхозой мэргэжэлтэд барилгашье байгаабди. Теэд hүүлэй жэлнүүдтэ хүршэмнай ой модоор баян тайга, тужыемнай нюсэгэн, халзан болгожорхёо бшуу. Дүтэхэнhөө, шэлэжэ нобшоронгүй ошоhоор отолхо гэрэй модон тон хомор болошоо. Бидэ мүнөө 70—80 километрэй зайда ошожо, гэрэй модо бэлэдхэнэбди. Эндэшье hайн модоной дайралдахань хомор. Дииилэнхидээ нарин гү, али голдоо үмхирhэн байхал даа.

Байгша ондо колхоздомнай 800 кубометр барилгын модо нэгэдэхи группын ой соо отолхо зүбшөөл үгтөө hэн. Теэд тэндэнь ошожо хэдышье бэдэрхэдэ, гэр барихаар модон олдоогүй. Мүнөө Яруунымнай ой тайга соо хэн модо бэлэдхэнэгүйб даа. Үнгэржэ ерэхэдээ кооперативууд модо отолжо абана. Энэ жэлдэ модо бэлэдхэгшэд манай нютагай үзэсхэлэн гоё булан болохо, хүнэй хүлөөрөө гэшхээгүй Түрхэлдэшье хүрэжэ, байгаалиин гоё hайханиие hалгаажа захалба. Хомхой, шунахайгаар иигэжэ модо отолходонь, тунгалаг уhатай гол горхомнай шэргэжэ, сэлгеэ номин сэнхир нуурнуудаймнай уhан бага болоо жо захалаа. Хохидолто энэ ябадалда хаалта хэхэ, хэмжээ абаха саг тулаа.

Барилга тухай хэлэбэл, мандаа үшөө нэгэ дабагдашагүй бэрхэшээл бии. Тусхайлбал, манай районой ажахынууд, тэрэ тоодо колхознай барилгын бусад материалнуудаар дуталдажа тулина. Жэшээлбэл, гансахан 1989 ондо манай райондо 140 туп шифер, 7 мянган плита, 120 тонно цемент, 1200 гаран дүрбэлжэн метрэй сонхын шэл, хадааhан, шэрэ, түмэр хоолой, арматурын түмэр болон бусад зүйлнүүд абтаагүй. Минии hанахада, манай район хүршэнэрhөө гээгдэлдэ ороhон хадаа барилгын материалнуудаар бусадhaa булюугаар хангагдахаар байгаа. Теэд иимэ хубилалта болоногүйл даа. Энээнhээ уламжалан хүдөө нютагуудтамнай гэрнүүдынь, клуб, соёлой байшангууд, магазин, hургуулинуудынь хуушаржа, үмхирэн hалажа байна. Хараад үзыт, Тулдуунай, Иисэнгын совхоздо соёлойнь байшан соо мүнөө орохоньшье аймшагтай, үмхиржэ, унахаар болошоо. Эндэ районой гү, али ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй бэшэ. Бүри холоhоо, гуша гаран жэлэй саадда тээ хэгдэhэн алдуу эндүүгэй хохидол мүнөөшье усадхагданагүй. Анханда юрын лэ район байгаад, бусадтал адляр хүгжэжэ байhан аад, томодхогдожо, гурбан районие хамтаруулхадань, бүхы юумэн буруу hүрөө ааб даа. Тэрэ хохидолто алдууhaa уламжалан, районгомнай хүсэтэй, түгэс зэбсэгжэhэн барилгын эмхи байхагүй, энээн дээрэhээл барилгын талаар хүршэнэрhөө гээгдэлдэ орообди.

Энэ статьягаа түрүүлэн ажахы доторхи ажал хэрэгүүд, туйлагдаhан дүнгүүд болон бэрхэшээлнүүд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай бэшэжэ эхилээ гээшэб. Саашань хэлэбэл, би шангахан тэмсэлдэ оролсожо, партиин XXVIII съездын делегадаар hунгагдаhандаа ямар бэ даа, нэгэ өөрсэ мэдэрэлдэ абтанхайб. Иимэ ехэ этигэл найдалда хүртөөд байhан намда дуугаа үгэжэ hунгаhан коммунистнууд нилээд ехэ захяа, даалгабари үгөө гээшэ. Илангаяа мүнөө үедэ партиин XXVIII съездын делегадаар hунгагдаха гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье ааб даа. Мүнөө сагта, хубилган шэнэдхэлгын гол шатада съезд дээрэ шиидхэхэ асуудал олон даа. Нэн түрүүлэн Коммунис партиингаа hаруул нангин нэрэ хүндые тэхэрюулжэ, зэргэнүүдыень элдэб үгэсэгшэд, албан хойрог ябадалтайшуулhaa наринаар арюудхан сэбэрлэхэ ёhотойбди.

Хүдөө ажахы, хүдөө тосхонуудаа hэргээхэ, хүгжөөхэ талаар ямар дутагдалтай, бэрхэшээлтэй ушардаг байhанаа урид бэшээ гээшэб. Сэхыень хэлэхэдэ, агропромышленна комплексые хүгжөөхэ талаар партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаhан тогтоолнууд бодото дээрээ бэелүүлэгдэнгүй, саарhан дээрээ үлэшэнэ. Мүнөө хүдөөгэйхидhөө үйлэдбэрилhэн продукцииень миинтээр шахуу абаад, техникэ, үтэгжүүлгэ, хангалгаяа ямар үнэ сэнтэй болгоо гээшэб. Саашадаа иимэ байдалые тэсэхын аргагүй.

Город хүдөө нютагуудта үри шэриеэ бусааха гэhэн хөөрэлдөөн гараhаар үнинэй. Теэд хүдөө ажахымнай городой предприятинуудhaa ямар туhаламжа абана гээшэб. Энэ гэхээр юумэн үгы. hүүлэй үедэ энээн тухай хэблэлдэшье бэшэгдэхээ болишоо. Хооhон найдуулгаhаа үрэ гарахагүй хадань абяагүй байхань зүбшье гээшэ ха.

Манай Эхэ орондо эхэнэрнүүдэй байдал ямар гээшэб? Мүнөө үйлэдбэридэ ажаллажа байhан эхэнэрнүүд үдэр бүхэндэ хэды хүндэ ашаа үргэнэ хаб? Жэшээлбэл, фермын hаалишад малай тэжээл, флягатай hү бар хүсөөрөө үргэнэ, ашана, буулгана. Тиимэhээ нэн түрүүлэн эхэнэрнүүдэй ажалые оньhожоруулха, хүнгэдхэхэ саг тулаа. Энээн тухай коммунистнууд баhал бодомжолхо ёhотой.

Парти тухай мүнөө зон элдэб янзаар хэлэнэ. Минии hанахада, үнгэрhэн 72 жэл соохи бүхы дутагдалнуудта Коммунис парти бүхыдөө зэмэтэй бэшэ. Гол зэмэтэн хэд бэ гэбэл, партийно-албан хойрог аппарат гээшэ. Эдэнэйл гэмээр иимэ алдуу гаргагдаа.

Хүдөө нютагай коммунистнуудай дундаhаа энэ түүхэтэ съездын делегадаар hунгагдаhан хадаа би хүдөөгэй хүн зоной hуудал байдалые hайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулхаб. Юрэдөө, мүнөө абяагүйхэн элидхэлнүүдые шагнаад, дуугайхан гараа үргэжэ, дуугаа үгэн hайшаагаад байха үемнай үнгэрөө. Аргын байбал, орон нютагайнгаа хүн зоной сэдьхэл hанааень зобооhон асуудалаар үгэ хэлэхэ, ойлгуулха, дамжуулха хүсэлэнтэйб. Юрэдөө, шэнэ сагай эрилтээр ажана тэнюун ажаhууха үемнай хүрэжэ ерээл даа.

Л. ЦЫБИКЖАПОВА,
Яруунын районой «Коммунизм» колхозой правлениин түрүүлэгшэ, ветеринарна эрдэмэй кандидат.

Зунай бэлшээри зүбөөр хэрэглэ

ӨӨҺЭДЫНЬ ОРОЛДООГҮЙДЭ АРГАГҮ

Мал ажал саашадань эрид хүгжөөхын тула нэн түрүүн үнеэдэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, хямда сэнтэй hүнэй продукци үйлэдбэрилдэг болохо гэhэн асуудалнууд мүнөө үедэ тон хурсаар табигдажа байна. Эдэ бүгэдые хэрэг дээрэнь шиидхэхын тула зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ тон шухалада тоологдохо ёhотой. Жэл бүри республикын ажахынууд июнь-сентябрь hарануудай хугасаа соо жэлдээ үйлэдбэрилдэг hүнэйнгөө 39 процентыень hаажа абадаг байха юм. Баргажанай, Яруунын, Хэжэнгын районуудта энэ үрэ дүн 43 процентдэ хүрэнэ.

Зунай бэлшээриин хаhада республика дотор үнеэн бүхэндэ дунда зэргээр 8,9 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл үгтэхэ юм. Иимэ тэжээл эдиhэн олохон районуудай үнеэд нэгэ тонноhоо доошо бэшэ hү үгэхэ аргатай байна. Загарайн, Ивалгын, Кабанскын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай районуудай малшад зунай hарануудай хугасаа соо үнеэн бүриhөө 1000 килограммhaa дээшэ hү hаахаар хараална. Республикын дииилэнхи районуудай ажахынууд зунай бэлшээриин үедэ hаамхай малаа ногоон тэжээлээр хангадаг байна. Хэрбээ энэ хэрэгые зүбөөр эрхилхэ гэжэ hанаа hаа, иимэ шухала асуудалнуудта анхармаар. Нэгэдэхеэр, ган гасуурай үедэ ногооной муугаар ургахадань, ногоон тэжээл заатагүй хэрэгтэй болодог. Манай эрхэ байдалда олохон районууд июль hараhaa эхилжэ, ногоон тэжээл хэрэглэнэ. Нёдондо август hарада июнь hарынхида орходоо hү абалга ахар 19 процентээр доошолhон байха юм. Сентябрь hарада сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ эрид доошолуулагдаа hэн.

Хоёрдохёор, малайнгаа тоо толгойе харгаада абажа, хэды шэнээн ногоон тэжээл хэрэгтэй болохоб гэжэ нэн түрүүн түсэблэхэ шухала. Иимэ түсэбэй ёhoop ногоон тэжээлэй конвейер зохёогдоходоо, ямар зүйлэй ургамалыень малдаа хэдыдэ эдюулхэ байhанаа элирхэйлхэ хэрэгтэй. Түрүүн тариха ургамалайнгаа хэр шанартайень, эдисэтэйень хараха шухалада тоологдоно.

Зунай хаhа hаалиин малда эмхидхэлэй технологическа кампани гэжэ тоологдодогынь баhал зүбтэй. Эгээл энэ үедэ үнеэдэй hү шэмыень нэмэхэ, хямда сэнтэй продукци абаха, малай шадал тэнхэеэнь дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэ ехэ материальна гаргаша энэ үедэ хэгдэдэггүй байна бшуу.

Мүнөө ажахы бүхэндэ адууhа мал гүүртэнүүд болгогдон бүридхэгдэжэ, дүүрэхэ дүтэлбэ. Энэ талаар үнеэдэй hү шэмыень хайшан гээд дээшэлүүлхэ тушаа асуудалнуудта тогтохомни. Манай эрхэ байдалда үнеэдые 100—120 толгойгоор hүрэгүүд болгон бүридхэхэдэ, hайн байдаг гэжэ hанагшаб. Тиихэдээ үнеэд hү үгэдэгөөрөө тэжээл эдидэг байна. Жэшээлхэдэ, үдэртэ 15 килограмм hү үгэдэг үнеэд сүүдхын туршада 7 часай хугасаа соо ногоо эдинэ. 9—12 килограмм hү үгэдэг мал 5 часай туршада ногоо эдидэг байна. Хэрбээ энээндэ анхарангүйгөөр бүридхэгдэhэн үнеэд нэгэл сагта бэлшээриhээ туугдан ерэхэдээ, hү ехээр үгэдэг мал мүртэй садангүйгөөр бусана, энээн дээрэhээ hү шэмэнь эрид доошолжо эхилнэ.

Мал уhалалгые эмхидхэхэ гээшэ баhал шухала асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Үнеэдые удаан саг соо уhалангүй байбал, тэдэнэй hү шэмэнь эрид доошолдог. Сүүдхэ соо мал заатагүй 3—4 дахин, халуун үдэрэй болоходонь, 5—6 дахин уhалха ёhотой. Тиихэдээ сүүдхын туршада толгой бүридэ 70 килограммhaa доошо бэшэ уhан хүртэхэ жэшээтэй юм. Адуулагдажа байhан бэлшээриhээ уhалха газарынь 1,0—1,5 километрhээ холо бэшэ байха зэргэтэй. Километр бүхэндэ үнеэд туугдахадаа, 100—200 грамм hүеэ гээнэ.

Зунай бэлшээриин үедэ hаамхай мал эдеэлүүлхэ гээшэ баhа ехэ удха шанартай. Зуhаландань зөөлгэхэдөө тэндэхи ногооной гарасыень, мүн протеин болон углеводыень тодорхойлхо шухалада тоологдоно. Тиихэдээ протеиниинь ехэ, углеводынь бага байха ёhотой. Зуhаландань оруулхадаа тураhан, шадал тэнхээгээр hулашаг малаа баhал анхарха хэрэгтэй. Тэдээнэй тэжээлэй рационинь тад оногоор табигдаха ёhотой.

Шэнээр гараhан ногоондо клетчатка, лигнин гэhэн зүйлнүүд ехэл бага байдаг гээшэ. Иимэ зүйлнүүдэй дуталдахадань, үнеэд тэжээлээ муугаар буйлуулдаг болоно. Мүн лэ уксусна, пропионово кислотануудай хоорондохи харилсааниинь ондоо боложо хубилгагдана. Энээн дээрэhээ hүнэй тоhолигынь бага боложо эхилдэг байха юм.

Энэ дутагдалаа усадхахын тула рациондо бүдүүн тэжээл оруулжа, тэрэнээ бэлшээридэ гаргахынгаа урда тээнь үглөөгүүр эдюулхэ шухала. Клетчаткаар элбэг тэжээл үгэхэдэ, балай тиимэ hайн үрэ дүн туйлагдадаггүй. Бүдүүн тэжээлгүй байhан ажахынууд hаалиингаа малые нёдондо жэлэй хур хэгдатай участогууд дээрэ адуулха ёhотой болоно. Тиихэдээ үнеэн бүхэндэ нэмэлтэ болгон, 80—100 грамм фосфор, кальци, 10—20 грамм углекислэ магни эдюулхэ шухалада тоологдоно.

Зунай бэлшээриин үедэ адууhа малаа минеральна тэжээлээр заатагүй хангалсаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, ногоондо фосфор, натри, медь, кобальт хододоо бага, кали элбэг байдаг шуу. Тиимэhээ зунай тэжээлэй рациониень гуримшуулхадаа натри кали хоёрые тэнсүүлхэ ёhотой болоно. Хэрбээ рациондонь кали элбэг байгаа гээшэ hаа, тэжээл соохи протеин муугаар нүлөөлдэг. Иимэ байдалhaa боложо, үнеэд эдиhэн тэжээлэйнгээ ашыень харюулжа шададаггүй. Эдэ зүйлнүүдээр хангахын тула тон юрын арга хэрэглэхэ хэрэгтэй.

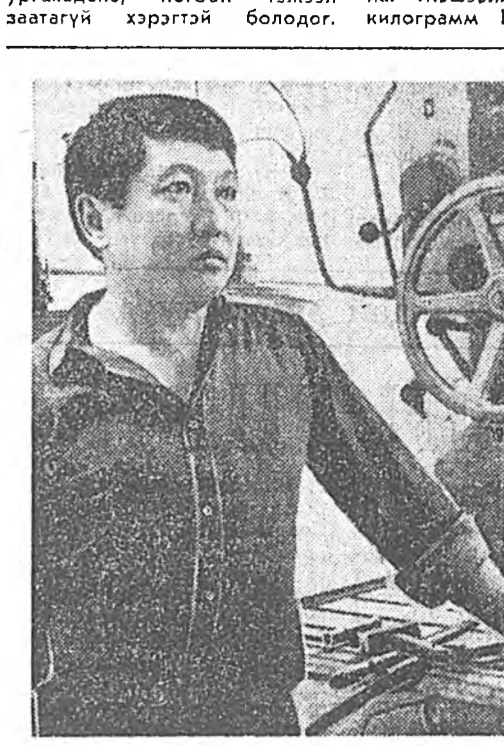
Тиихэдээ үнеэн бү
дэ 80—100 грамм
хэ шухала болоно
Зуhаланда гараh
шын үдэрнүүдтэ
шээридэнь адуу
часай туршада, 7
хойноо 4—6 часа
рэй hүүлээр 12—
15—16 часай турш
хэ ёhотой гэшэ.
дэ ногооной гара
да абаха хэрэгтэй
хын туршада бэлш
хадаа оройдоол 6—
гасаа соо ногоон
шэ саг сооны юр
миин зогсодог гү
дэhээ хибэдэг б

Зунай hарануудай
дээ оньhон аргаар
дал мүн лэ ехэ үд
Республикын бүхы
фермын 65 проц
лан дээрээ үнеэд
аргаар hаадаг бай

Ямаршье түсэбэ
нүүдэй хэды зохёо
шье hаань,
зүрхэнhөө оролдо
шье бүтэхэгүй. Эн
шан бүхэн зүбөө
хэрэгтэй.

Энэ талаар ко
зуудай, хүдөө аж
предприятинуудай
лэгшэд, зооветмэр
най бэлшээрин
шэдтаа hайн эрэ
гуулха, тэдэнэртэй
сээ баталха уялга

Ч.
Буряадай
Агропромсоюзай

СТАНОЧНИГУУД

Судна бүтээлгын заводой механо-хабсаралгын цех. Энэмнай заводой томо цехүүдэй нэгэн болоно гэжэ иишэ оромсоороо ойлгохоор. Ута байшангай хоёр талаар токарна, слесарна, фрезернэ болон бусад бага, томо станогууд тодхоотой. Эдэ станок, түхеэрэлгэнүүдэй нэгэ жэгдэ абяан газааhaa элеэр дуулдаа бэлэй. Тус цех хэдэн участогhaa бүридэдэг байна. hүүлэй хэдэн hарын туршада түүхэй эд, материалнуудаар hайнаар хэнгагдаагүй байhанhaa боложо, хүндэ байдалда ороо. Тиин түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэлгэдэ энэнь муугаар нүлөөлнэ. Ахалагша мастер Н. О. Захаровай хүтэлбэрилдэг станочно участок продукци үйлэдбэрилэн гаргаха даабарияа жэлэй эхинhээ хойшо 100 процент дүүргэжэ, цех дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ шалгарагшадай тоодо ороо.

— Манай участогта 41 хүн ажалладаг юм. Бултадаа ами амяраа хүдэлдэг, бригада болгохын аргагүй. Юуб гэхэдэ, участогаймнай хүдэлмэришэд олоор гаргагдадаггүй зүйлнүүдые бүтээдэг. Бригада болоод туршажа үзэхын тула судна бүтээлгын бусад заводуудаар ябажа хараа hэмди. Иимэ туршалга хэhэн заводууд станочнигуудые бригада болгохогүй гэжэ шиидэhэн байгаа,— гэжэ ахалагша мастер Николай Осипович Захаров хэлэнэ.

Энэ участогайхид гол түлэб токарна, слесарна, фрезернэ станогуудые ашаглана. Олонхи станогуудынь хуушаранхай, программна жолоодолготой түхеэрэлгэнүүд харагданагүй. Участогай дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд олон станок ашагладаг байна. А. Ф. Тепенко, А. Н. Дабалаев, С. Ц. Цыбиков болон бусад ямаршье станок хүдэлгэдэг болонхой. Ажалай ветеран Дмитрий Иванович Хохряков тэдэнэрые hурган хүмүүжүүлhэн юм. Тэрэ наhанайнгаа амаралтада гараашье hаа, түрэл цехтээ хүдэлжэ, залуушуулда баян дүршэлөө дамжуулна. Фрезеровщик А. Н. Дабалаев эндэ арбан табадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Тэрэ халаан бүриин даабари амжалтатай дүүргэжэ, заводой хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ эрхимлэжэ гараhан юм. Фрезеровщигуудай дунда үнгэргэгдэдэг конкурсдо илажа гараhан габьяатай. А. Н. Дабалаев КПСС-эй Советскэ райкомой гэшүүнээр hунгагданхай.

— Участогаймнай олонхи хүдэлмэришэд дүй дүршэлтэй юм. Тэдэнэр токарна, фрезернэ болон бусад станогуудые хамаагүй ашаглажа шадаха. Зарим түүхэй эд, материалнуудаар муугаар хангагдаха үедэ миин байнгүй, ондоо станок дээрэ хүдэлдэг. Гэбэшье hүүлэй үедэ түүхэй эдээр нэгэ жэгдээр хангагдахаяа болиhон ушар hанааемнай зобооно,— гэжэ А. Н. Дабалаев хэлэнэ.

Ахалагша мастерай мэдүүлhэнэй ёhoop, түүхэй эдээр hайнаар хангагданхай байха үедэ ажалай журам хазагайруулха ушар олошорно. Тиимэhээ цехэй хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалые шиидхэхэ зорилготойгоор элдэб хэмжээнүүдые абана.

А. ДАШИДОНДОКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: фрезеровщик А. Н. Дабалаев, токарь С. Цыбиков.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

САГЫЕ АХИН

Зэдын комбинадай шанаржуулгын фабрикын В. Л. Немкинэй жэжэдхэн бутаргагшадай бригадэ бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Энэ коллектив социалис мүрысөөндэ саг үргэлжэ түрүүлнэ.

Жэлэй эхинhээ тус коллектив hайн үрэ дүнтэйгөөр хүдэлнэ. Арбан хоёрдохи табан жэлэй график эдэнэр 90 үдэрөөр урид- лана. Гансашье энэ бригада бэшэ, мүн эндэхи бусадшье зарим коллективүүд сагые ахина гэбэл алдуугүй. Жэшээлбэл, Н. Н. Корнаковой, Ю. А. Сергеевэй технологическа халаанууд тус тустаа 127 ба 118 үдэрөөр графигаа уридлана.

Фабрикын подразделенинүүд соохоо Юнхэрэй үйлэдбэриин 1-дэхи участок онсо шалгардаг юм. Тус участогай оролдосото ажалай ашаар фабрикын коллектив үйлэдбэриин программа бүхыдөө урагшатай бэелүүлнэ бшуу. Жэшээлбэл, руда буйлуулха түсэб 102,1 дүүргэгдээ. Хүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо 11,6 процентээр дээшээ байба. Эрхим хүдэлмэришэд соохоо Н. Н. Ганжуровые, В. Г. Исхаевые, О. А. Барановые, А. Ф. Шукиниие, Э. Н. Ханташкеевые нэрлэмээр.

Комбинадта ажалшадай экономическа ба үйлэдбэриин hуралсалай жэл түгэсэбэ. Юрэнхыдөө тус hуралсал хүдэлмэришэдэй үрэ түгэс ажаллахадань, ёhотой арга нүхэсэл боложо үгэдэг гээд тэмдэглэмээр. hуралсалай дүнгөөр шалгалтын үнгэргэгдэхэдэ, диилэнхи, олон зон мэдээ шадабари хоёроо холбожо шадана гэжэ элирээ.

Н. ДОРЖИЕВА.

Ага, Онон нютагууд

ТУГШАНАЙ ТАРЯАША НАЙДАМААР

Тугшанай «Онон» колхоз газарайнгаа үрэжэлтэ талаар округ дотороо хэды ахирхан байбашье, таряан ажалаа агротехническэ заабариин ёhoop эрхилhэнэй ашаар hүүлэй жэлнүүдэй туршада тогтууритай баян ургаса хуряадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, нёдондо энэ ажахы таряалангайнгаа гектар бүриhөө дунда зэргээр хори гаран центнер ороохото ургамалнуудые хуряажа, округ дотороо эрхимүүдэй тоодо оролсоо бэлэй. Эрдэмтэ-агроном Бата Базароной ударидадаг таряан ажалай звеногойхид гектарай дунда зэргээр 28 центнер ургаса ургуулжа абаhандаа, Дулдаргынгаа район дотороо эрхимлэжэ гараа hэн.

Эдэ үдэрнүүдтэ энэ түрүү таряашан бусад гэшүүдээрээ хамта хабарайнгаа хүдэлмэриие эрхилэн, шэнэ ургасын түлөө тэмсэлээ үргэнөөр ябуулна. Тус звеногой таряашадтай бидэ бүри апрель hарын тэнгээр уулзажа, ажал хэрэгтэйнь танилсаhан байнабди. Нүхэр Базароной хөөрэhэнэй ёhoop, юhэн хүнhөө бүридэhэн коллективынь район дотороо эгээл түрүүлэн таряаландаа гаража, хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэл эхилhэн байха юм. Түрүүлэн звеногой гэшүүд таряалан дээрээ үтэгжүүлгэ оруулаад, hүүлээрнь газарай хүрьhэнэй шииг нойтыень бариха талаар горитойхон ажал хүдэлмэри ябуулаа. Звеногой гэшүүд хура бороо багатай, ута хабар болохо гэжэ багсаалhан тула, газарайнгаа хүрьhэндэ шадаал hаа, шииг нойто ехээр үлөөхые оролдоо. Зүгөөр май hарын эхеэр ороhон бороо хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые урагшатай үнгэргэхэ хэрэгтэ hайн талаhаа нүлөөлбэ. Гэбэшье, хэдынэйшье сагта агротехническэ заабариин ёhoop хэрэглэгдэhэн үтэгжүүлгэ үндэр баян ургасын эшэ үндэhэн гэжэ тоологдодог байhан гээшэ ааб даа. Тиимэhээ Тугшанайхидай таряаланда ямар үтэгжүүлгэ оруулhаарнь hонирхоо hэмди. Эдэнэр гол түлэб азотно болон фосфорно үтэгжүүлгэнүүдые газарайнгаа хүрьhэндэ оруулдаг байна. Үтэгжүүлгэ оруулха талаар урда жэлнүүдэй дүнгүүдтэй сасуулан харахада, тэдэнэр энэ жэлдэ нёдондонойхиhоо мүн лэ дутуугүй hайн ургаса хуряаха аргатай гэжэ тодорхойлбобди.

«Онон» колхозой түрүү звеногой таряалангайнь технологическа карта урда жэлнүүдэйхиhээ ехээр хубилгагдаагүй. 100 гектар
жэлэй ногоон
зелёнко, мүн лэ 100
гэршүүхэ тариhан.
Зүгөөр гэршүүхэ hа
гуулжа абахын тула
оролдолго хэрэгтэй.
Тиимэhээ звеногой г
тайн хизаар ошожо,
гэршүүхэ эрхилдэг
ажалтайнь танилсаж
байна. Илангаа гэр
рихада хэрэглэгдэх
тэй дүтөөр танилса
хоёр оньhон түхеэр
өөhэдтөө абахаар
Энэ харууhа ехэг
нээр ургадаггүй куль
руули дулаахан, ня
бисхэртэй Нарин-Ку
газарта Бата Базаро
дадаг звеногойхид та
на. Мүн эндэ «ами
ургамал нэгэ гектар
таригдаба. Тиигэжэ
ургамалай үрэhэ оло
нэр оролдолго гаргаж

Таряашадай мэд
ёhoop тэдэнэр зэб
хүсэн түгэлдэр шэнэ
түлөө тэмсэлдэ жаг
доогоор хэлэхэдэ,
хэли үбэлэй туршада
тарилгада бэлэдхэл
байна. Трактор боло
хүдөө ажахынгаа техни
шанартайгаар зайб
оролдоо. Ушар юуб
арендэ харилсаануудай
ажаллаhан коллекти
эсэсэй hайн үрэ дүн
эхинhээнь шударгыгаа
дэлхые оролдоно бшуу
үгөөр хэлэхэдэ, ганса
төө найдахада юумэн
тайгаар бүтэхэ гэжэ ба
ударидадаг таряашада
гой гэшүүд зүбөөр са
Газарайнгаа хүрьhэ
наар бэлдэhэн механ
нууд май hарын хахад
ниисэ тарижа дүүргэ
hээ тиитэрээ «Онон» ко
правлени дээрэ дурса
таряашадай урда мэт
шатай ажалда найдана
звеногой гэшүүд хаба
най сагуудта тэдэнэ
зэргэ ажаллаhанhаань
ургасын хуби заяан д
ха гэжэ бодотоор м

...Таряалангай хажуу
ное даагша Бата Ж
вич Базаронтой
зуураа, 170 гектар поло
рин нягтаар элдүүрэ
нние элихэнээр мэдэ
гаа hэн. Зүгөөр звено
шүүдэй таряалан б
иимээр эзэн ёhoop
hэн тула Тугшан нюта
таряашадай ерэхэ намар
үндэр ургаса хуряаха
дань батаар этигэмээр

С. ЖИГМИТДО

Дулдаргын р

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

УЛЬЯНОВСК. И. Н. Ульяновай нэрэмжэтэ багшанарай институт абитуриентнүүдые абажа эхилээ. Нютагтаа мэдээжэ багшанарай зууршалhан, гар даажа абаhан хүбүүд, басагад оролтын шалгалтануудые тушаангүй, студентнүүдэй бүлэдэ орохо аргатай болоhон юм.

Россин түүхэдэ иимэрхүү баримтанууд байhан. 1861 оной зун Волго шадарай холын провинциhaa үгытэй айлай хүбүүн дээдэ hургуулида орохоёо Москва ошоо ха. Бэлигтэй бэрхэ залуушуулые дэмжэдэг баян хүнэй нэрэ дээрэ бэшэгдэhэн зууршалалгын бэшэг абажа ябаагүй hаа, тэрэ хүбүүн hанаhанаа хүсэлдүүлхэгүй hэн бээ. Тэрэ хүнэй энэ хүбүүе гар даажа абаhанай ашаар Россин элитэ ехэ түүхэшэн ба гэгээрүүлэгшэ В. Ключевской урган гараhан байгаа.

— Гар даажа абадаг байhан hайн hайхан заншалда хандахадаа, ородой оюун ухаанай ба соёлой мартагдаhан номые шэнээр нээжэ, мүн өөрынгөө hайн hайхан нэрые үнэн сэхээр абажа ябадаг манай багшанарай нэрэ хүндые үргэнэ гээшэбди,— гэжэ институтдай ректор Ю. Грушевский хэлээ hэн.

СССР-эй Гособразованиин ба РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын дэмжэhэн энэ туршалга түрүүшынхеэ үнгэргэгдэнэ. Алдар суутай арбан хоёр багшанарай хүмүүжэмэлнүүд лэ оролтын шалгалтануудые барингүй, студентын билет абаха юм. Тэдэнэй тоодо гансашье Ульяновскын бэшэ, мүн хүдөөгэй багшанарай бии байhаниинь hайшаалтай.

ТОМСК. Эндэхи «Контур» нэгэдэлэй коммунистнууд тоосоото-hунгалтын партийна суглаан дээрээ парткомhоо арсаха шиидхэбэри абаа hэн. Тэдэнэй hанамжаар, парткомой бүридэлдэ ородог хүнүүд эмхиин ажабайдалда горитой үүргэ дүүргэдэггүй байгаа. Парткомой уялгануудые секретарьнарай соведтэ дамжуулха тухай шиидхэбэри тоосоото-hунгалтын суглаан абаа hэн.

ТУЛА. Түлихын аргагүй муу шанартай нүүрhэ хэрэглэжэ, үйлэдбэрилэгдэhэн гуминова үтэгжүүлгэнүүдые «Тулауголь» нэгэдэлдэ гаргажа эхилэнхэй. Иимэ үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые нилээд дээшэлүүлнэ. Жэшээнь, гуминова препарат хэрэглэhэн гектар газарhaa юрынхиhөө 80—100 центнер хартаабха ехээр суглуулагдана. Биологическа элдэб нэмэлтэнүүдтэй холигдоhон үтэгжүүлгэ колорадска сохотой, hархяаг үбшэнтэй тэмсэхэдэ ехэ туhатай байна. Ашаглалгада оруулагдаhан туршалгын-промышленна түхеэрэлгэ жэлдээ 20 мянган тонно гуминова үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ арга олгохо.

БРЕСТ. Хабарай сагта хартаабхын хомордохо үедэ Белоруссиин Димитровэй нэрэмжэтэ колхозой ажахынууд магазинда нилээн ехэ хартаабха оруулдаг болоо. Урдань үбэлэй hарануудта хартаабхын 20—30 процентнь гутадаг байгаа hаа, мүнөө гутаhан хартаабхын хэмжээн 10 дахин бага болоо. 132 тонно хартаабха багтаадаг байрые нёдондо намар түрүүшынхеэ шоройгоор бэшэ, харин hолоомоор, полимернэ пленкоор хушаhан байгаа. Тэрээн доро термодатчигуудые тодхоhон юм. Тэдэнэй тусхай дохёо үгэхэдэ, прибороор хартаабхын байра hалхитуулагдана.

БАРНАУЛ. Тала газартай Кулундада ажаhуудаг совет немецүүдэй шиидхэгдээгүй асуудалнуудые шэнжэлхэ талаар эрдэмтэдэй коллектив Алтайда хүдэлжэ эхилээ. Шэнэ зарлалай хизаарай Соведэй депутадуудай шиидхэбэреэр тэрэ байгуулагдаа hэн. 100 гаран жэлэй саада тээ Сибириин хизаарта немецүүдэй түрүүшын сэлеэнгүүд бии болоhон түүхэтэй. Эндэ мүнөө немецүүдэй hуурин тосхонууд, томо колхоз совхозууд олон юм. Алтайда немец хэлэн дээрэ хизаарай газетэ гарадаг, радио ба теле-дамжуулганууд хэгдэдэг. Үндэhэн классууд ба hургуулинууд байгуулагдана.

МОСКВА. Нюрганай остеохондроз аргалхада ба hэргылхэдэ туhатай прибор Москвагай Лихачёвой нэрэмжэтэ автозаводой мэргэжэлтэд зохёоhон юм. Шанга hорилгын hүүлээр спортсменүүдэй балсангай эсэбэриие болюулхын тулада, больницануудта, поликиникэнүүдтэ, физкультурно-элүүржүүлгын комплекснуудта энэ приборые баhал хэрэглэжэ болоно.

САМАРКАНД. «Самарканд» гэhэн агрокомбинадай бүридэлдэ ородог ехэ ашаг олзотой хэдэн ажахынууд банкын гуримаар хүдэлдэг, республикын анха түрүүшын финансово-тоосооной түб байгуулаа юм. Тэндэ оруулагдаhан мүнгэн зөөри холын хараатай хүдэлмэридэ мүнгэ hомололгодо, мүнгэ хэрэглэhэн ажахынууд болон агрокооперативуудта туhаламжа үзүүлхын тулада хэрэглэгдэхэ юм. Комбинадай бүридэлдэ ородоггүй ажахынуудташье финансын түб урьhаламжа үгэхэ болонхой. Мүнгэ оруулhан ажахынуудта орходоо бүри ехэ процент урьhаламжа абаhанай түлөө түлэхэ болоно. Ургуулhан продукцияа буйлуулжа, консервэ хэдэг ажахынууд хүнгэлэлтэй урьhаламжа хэрэглэхэ юм.

НИКОЛАЕВСК-на-АМУРЕ. Инвалидуудай бүхэроссин бүлгэмэй Доодо-Амарай отделениин гэшүүдэй мэдэлдэ город шадарай дачын тосхон үгтөө hэн. Николаевскын шубуунай совхоз тэдэнэй бүлэ бүхэндэ 8 соото газарай участок түлбэригүйгөөр дамжуулаа. Саа үбшэндэ дайрагдаhан хүүгэдэй тусхай саад мэнэ hаяар нээгдэхэ юм. Олохон инвалидууд үйлэдбэридэ шадалайнгаа зэргээр хабаададаг болонхой.

АШХАБАД. Город шадарай Аннау тосхондо нээгдэhэн оёдолой фабрикын филиал үхибүүдэй хубсаhа хунар оёжо эхилээ. Тэрэнэй түрүүшын продукци худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта оруулагдаа.

ПЯТИГОРСК. (Ставрополиин хизаар). М. Ю. Лермонтовэй «Манай үеын герой» г
манай барлагдан гарh
жэлэй ойдо зорюулагдаh
зохёолой hайндэр эрд
конференцэр эндэ т
Москва, Киев, Тарту, Т
Омск, Воронеж хото
ороной эрдэмэй ба соё
сад түбүүдhээ ерэhэн у
хёол шэнжэлдэг эрдэм
рэндэ хэбаадалсаба.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Ч
лиин АЭС дээрэхи гэн
уламжалан хохидоhон
сиин районуудhaa ерэ
рүүшын бүлэг үхибүүд
то-Осетиин АССР-тэ х
шэ ёhoop хүлеэн абаба
союзай «Терек» ба «
гэhэн тааруу зохид ам
баазануудта үхибүүд
юм. Тэндэ бүхэли ha
амарха байна. Автоном
публикын элүүржүүлгы
нууд Белоруссиhaa үш
ган үхибүүдые хүлеэн
түсэблэнэ.

(Т

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

...даһан һайндэрые үнгэргэхэ талаар ябуулагдаха хүдэлмэри тухай эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, районно Соведэй арадай депутат, партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. З. Доржиев суглаагшадта мэдээсэбэ. Районой 50 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэдэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 100 мянган түхэриг һомолхо юм.

«Саян» артель, «Аха» кооператив хорёод мянган түхэриг гаргашалха. Харин районой ажахынууд нэгэ-нэгэ мянган түхэриг һомолхо аад, зарим ажахынууд унжагайрна гэжэ хэлэгдэбэ. Республикын Соёлой министерствын зүгһөө һайндэрэй соёлой программа бэлдэжэ туһалхаяа мэргэжэлтэд ерэнхэй.

Районой газетын редактор К. Д. Тулуевай хүтэлбэри доро район тухай ном бэшэгдэжэ, һаяар хэблэгдэхэ юм. Аха нютагай зониие, байгаали харуулһан кинофильм июниин 25 болотор харуулагдахаар хараалагдана. Райондо зорюулагдаһан дурасхаалай вымпелнүүд, значогууд июниин 20 болотор бэлэн болохо. Тусгаар ерэһэн уран зураашадай бригада районой түб Орлиг һууриние шэмэглэхэ юм. Ойн баярай үдэр районой түбтэ шэнэ музей, шэнэ гостиница үүдэеэ сэлихэеэ байна. Мүн соёлой ба амаралтын парк баригдажа байнхай.

Аха нютаг тухай дуу, шүлэг зохёохо конкурс соносхогдонхой. Буряадай мэдээжэ композитор А. Андреевэй Аха тухай бэшэһэн дуу СССР-эй арадай артист Д. Дашиев гүйсэдхэжэ, миндаһан дээрэ бэшэгдэнхэй гэжэ мэдэгдэбэ. Районой һууринуудта модон һуулгагдана, болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. «Саянская новь» газетын июниин 1-нэй номерто 50 жэлэй ойн баярай һайндэрэй программа толилогдобо.

Удаань районой финансын таһагые даагша В. Н. Дармаев кооперативуудһаа налог татаха тухай асуудалаар мэдээсэл хэбэ. Районой хүгжэлтэдэ тон ехэ нүлөө үзүүлжэ байдаг «Аха» кооператив «Саян» артель хоёрһоо хоёр-хоёр процент налог түлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаба. Нёдондо жэлдэ эмхидхэгдэһэн асфальт бүтээлгын гэр бүлын «Найрамдал», «Дружба» кооперативуудта, мүн һая эмхидхэгдэһэн «Баяр» кооперативта мүнөө дээрээ хүнгэлэлтэ үгэхэ гэжэ арадай депутадууд шиидхэбэ.

«Графит» гэжэ артелиин Ахын районой бюджедтэ нэгэшье түхэриг түлэдэггүйнь гайхалтай. Тиимэһээ районно Соведэй арадай депутадуудай бүридхэһэн тусгаар комисси һаяар тус асуудал хаража үзэхэ юм.

Саашадаа районно Соведэй арадай депутадууд райгүйсэдкомой таһагуудые даагшадые батална. Районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник В. Г. Гармаевай кандидатура түрүүшын эмхидхэлэй сесси дээрэ баталагдаагүй һэн. Юундэб гэхэдэ, дотоодын хэрэгүүдэй таһагай ажал ябуулгада үзэгдэдэг дутуу дундануудые районой олониитэ шүүмжэлдэг байгаа. Һүүлэй сагта һэргылгын ажал ябуулагданагүй, мүн зоной хандалганудта анхарал сар соогоо хандуулагданагүй. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынь журам һула гэхэ мэтын эрилтэнүүд табигдаа һэн.

Нүхэр Гармаев үгэ хэлэхэдээ, алдуунуудаа мэдэржэ, саашадаа ажалаа һайжаруулхабди гэжэ мэдүүлбэ. Тус асуудалаар Буряадай Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ, милициин подполковник Ю. Р. Дмитриев үгэ хэлээ һэн. Районно Соведэй арадай депутат, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшан Л. М. Галсанов үгэ хэлэхэдээ: «Зонтой уулзахадаа, милиционернүүдэй формоороо ябахань үсөөн үзэгдэдэг. Мүнөөдэршье, сессиин ажалда хабаадахадаа, милициин таһагай начальник, районой прокурор формогүйгөөр ерээ. Зонтой ямаршье ажал ябуулхадаа, формоороо ябахадатнай ондоол байха»,— гэжэ тэмдэглэбэ.

Райгүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшээр В. Б. Дармахеевые баталаа.

Түрүүшын эмхидхэлэй сесси дээрэ районой түбэй больницын ахамад врач В. В. Емановай кандидатура баталагдаагүй һэн. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй сагта больницын коллективэй ажал урагшагүй байгаа. Больницын хүдэлмэрилэгшэдэй журам һуладашанхай. Үбшэнтэнэй зүгһөө гомдолнууд олоор ороно гэжэ тусгаар комисси сессидэ дуулгаба. Арадай депутадууд Орлигой түбэй больницын ахамад врачаар тус больницын шүдэ арсалдаг врач С. Ш. Гомбоевые һунгаба.

Райгүйсэдкомой физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшээр А. Ж. Сыренов олоной дуугаар һунгагдаба.

Б. ШАРАКШАНОВ.

САД УРГУУЛАГШАД ОЛОШОРОГ ЛЭ

Ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ хубиин хамһабариин ажахынууд, саад ургуулагшадай бүлгэмүүд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын саад ургуулагшадай һайн дуранай бүлгэмдэ 25 мянган гэшүүд тоологдодог юм.

Республиканска А. М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекын дэргэдэ садоводуудай клуб эмхидхэгдэнхэй. Тус клуб авиазаводто болон трикотаж гэдар хубсаһанай фабрикада филиалнуудтай.

Зоной дунда агрономическа эрдэм мэдэсэ тарааха зорилготойгоор Улаан-Үдын саад ургуулагшадай бүлгэм һуралсал эмхидхэһэн байна. Үбэлэй үедэ һарадаа хоёр дахин һуралсал үнгэргэгдэдэг юм.

Дүй дуршалтай эрдэмтэд саад ургуулагшадай урда лекцинүүдые уншадаг байна.

Жэшээлхэдэ, хартаабха ургуулха агротехникэ тухай хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Л. М. Рыкова лекцинүүдые уншаһан юм. Хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Э. И. Ким үгэрсэ болон помидорнуудые яажа һайнаар ургуулха тухай асуудалаар олон лекци үнгэргөө. Тэрэшэлэн үрэ жэмэсэй станциин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд И. А. Новоселова, Т. И. Воронина, А. С. Шолохова болон бусад һонирхолтой лекцинүүдые уншаһан, шагнагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байна.

Овощ болон үрэ жэмэс ургуулхадаа дүй дуршалтай болоһон хүнүүд өөрынгөө ажал тухай хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Тэдэнэй түйлалтанууд саад ургуулагшадай выставкэ дээрэ оло дахин харуулагдаһан байха. Садоводууд Е. И. Хороших, М. Ф. Григорьева, Н. М. Пономарёва, А. В. Горбач, Ф. И. Тюменцева болон бусад энэ тоодо оролсоно.

Городской бүлгэмэй гэшүүд методическа материал саад ургуулха дуратайшуулай дунда тараадаг байна. Жэшээлхэдэ, «Теплицын үгэрсэ» (авторынь Ф. И. Тюменцева), «Чеснок ургуулгын дүй дуршал» (авторынь М. Ф. Григорьева), «Земляникын рассада яажа һуулгахаб?», «Помидорой баян ургасын түлөө», «Саадай участок дээрэ хоро хүргэдэг хорхой шумуултай тэмсэхэ тухай» (авторынь А. Н. Мунгалова), «Саадай участок дээрэ хэдэг хүдэлмэриин жэшээтэ календарь» (авторынь А. В. Горбач) гэхэ мэтын материалнуудые олон хэһэгээр хэблэжэ гаргаад, саад ургуулагшадай дунда тараажа үгэһэн байнабди.

Саад ургуулагшад Буряадай үрэ жэмэсэй станцида ошожо, шасаргана, үхэр нюдэ, малина ургуулгын дүй дуршалтай танилсаһан байха. Тус станциин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Т. И. Воронина саад ургуулагшадта олон юумэн тухай хэлэжэ үгэһэн, дүй дуршалөөрөө хубаалдаһан байна.

Һуралсалай түгэсхэлэй хэшээл дээрэ эрхим саад ургуулагшад ба эдэбхитэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Саад ургуулагшадай бүлгэм СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй абаһан тогтоолнууд соо ехэ эрхэтэй боложо, проектнэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин, хамтын саадуудые электрын элшэ хүсөөр хангалгын болон бусад асуудалнуудые шиидхэхэдэ, предприятинууд, организацинууд, колхоз, совхозууд туһалха ёһотой болонхой.

Тинхэдэ Буряадай үрэ жэмэсэй станци, Сэлэнгын питомник, Шасарганын совхоз үрэ жэмэсэй модонуудаар саад ургуулагшадай бүлгэмые хангаха уялгатай юм.

Намар болотор холо бэшэ. Саад ургуулагшадай суглуулһан үрэ жэмэс болон бусад продукци тушаажа абаха хүдэлмэриие Агропромсоюз, горкоопторг болон бусад һайнаар эмхидхэхэ ёһотой. Энээнһээ урид энэ талаар саад ургуулагшадай зүгһөө гомдолнууд олоор ородог байгаа гэжэ хэлэе. Саад ургуулагшад тиигэжэ үрэ жэмэсэй продукци, овощ элбэг дэлбэг болгохын түлөө дэлисэ ехэтэйгээр хүдэлмэриеэ ябуулхаяа ээһэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) саад ургуулагшад В. А. Емельянова, М. Ф. Григорьева, Н. М. Пономарева.

Ч.-Д. БУДАЕВ.
манай штатнабэшэ корр.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

АРШААНТА ХУЖАРТЫН ЭРЬЕДЭ

...А. А. Алсаев (Загастай), В. Ц.-Д. Базаров, А. А. Кузьмин (Чисаана), Б. Л. Карпов, Ю. А. Ситников (Михайловка); Ж.-Д. Г.-Ц. Митыпов, Вл. Е. Филиппов (Могсохон); Сл. Ц. Афанасьев, Д. Ц. Дашиев, В. П. Убугунов (Сулхара); Д. Д. Жигмитов (КСША-2); Б. Ю. Гомбоев Э. Б. Гуруев (КСШИ), Ц. Г. Дармажапов (Ородой-Адаг); Б. Б.-Ж. Митыпов (Ород) Б. Ц. Цыренов (Ушхайта); В. М. Полусуров, Д. А. Базаров, В. И. Цоктоев (Эдэрмэг); Доржогутапов Д. Д. (Ново-Кижингинск) гэгшэд болоно.

Дурсагдагша багшанарай ажалаа дүүргэжэ, юумэ хүүмэеэ хам гэжэ байха үедэ бидэ ошоо һэмди. Брусаар баригдаһан 4×5 хэмжээнэй гурбан гэрые ниитэ нэгэ хушалтаар хабхалжа, энгэр талыень үндэһэн угалзаар шэмэглэһэн, харахада сэдьхэлдэ абтасатай зохид байба. Дээдэ армагайнь хоёр үзүүртэ Луу түхэлэй һиилүүр, мүн газаахаа орохо үүдэнэй дээдэ армагта сэхэ өөдөө шуумайһан шэмэглэл «ганжарлахадаа» үлэмжэ заһал оруулжа, зүүн зүгэй архитектурна түхэл һануулна. Эдэ бүхы шэнжэнь: хүн зоной дунда гоё һайханай, эстетическэ мэдэрэл түрүүлхэ, хүмүүжүүлхы удха даһан, һайн һайхан уг зорилготой байна.

Эдэ гурбан гэрые нэгэдүүлһэн ехэ зал дундань оршоно. Үшөө наада захаарнь ута коридор зурыха юм.

— Танай Хөөрхын совхоз пилорама, хүүдинсэ гэхэ мэтээрээ ехэ туһа хүргөөл даа, һургуулитнайшье дэрэ-дэбдихэрһээ эхилээд, амһартаар туһалаа,— гэжэ арадай эрдэм һуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй соведэй түрүүлэгшэ Б. П. Ботоева хэлэнэ.

— Һургуулитнай хүбхэн, барилгын модон гэхэ мэтэ материалаар хангаа,— гээд багшанарай нэгэн нэмэбэ.

Харахадамнай Хөөрхын эхин шатын классай багша Евдокия Бадмаевна, Сэсэгма Борисовна түрүүтэй хэды залуушуул шорой, шохой хамажа, мүн лэ өөһэдынгөө хубитые хэжэ байбад. Хамтын хэба ехэ гэжэ энэл даа!

— Ургажа ябаһан үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хэды жэлээ зорюулнабта?— гээд Б. П. Ботоевоһаа асуухадамнай:

— Энэ мүнөө хүдэлжэ байһан ажалдаа жэл тухай болобоб. Юрэ һургуулида хорёод жэл соо хүдэлнэб,— гээ һэн.

Һайшаалтай энэ хэрэгтэ үүсхэлшэнь, эхин эмхидхэгшэнь Бэла Прокопьевна Ботоева гээшэл даа,— гээд барилгаша багшанарай удамарша Даша Доржиевич Жигмытов батална. Зүб даа, энэ хэрэгтэй, ганса манай район соо һайшаагдаад дүүрэхэ бэшэ, республикын бусад районуудай һургуулинуудай дунда дэмжэгдэхэ һайшаалтай үүсхэл мүн лэ!

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ.
Хэжэнгэ.

А. С. Пушкинай поэзиин бүхэсоюзна һайндэр

АРАДАЙНГАА УХААН БОДОЛДО МҮНХЭРЭНХЭЙ

1924 оной август соо Псковщинодо оршодог Михайловское һууринда совет эрдэмтэд болон уран зохёолшод олоороо сугларжа, А. С. Пушкинай эндэ сүлэлгэдэ байһанһаа хойшо 100 жэлэй үнгэрһые тэмдэглээ һэн. СССР-эй Наукануудай академиин президент академик А. П. Карпинский агууехэ поэдэй түрэһэн үдэрые эндэ тэмдэглэдэг болохо тухай дурадхал оруулһан байгаа. «Пушкинай түрэһэн үдэрые жэл бүхэндэ тэмдэглэхэ гэһэн ехэ һайн бодомжо,— гэжэ А. В. Луначарский бэшэһэн байдаг. — Юуб гэхэдэ, ород литературада, ород арадта Пушкинай үзүүлһэн нүлөөн, удха шанар айхабтар ехэ бшуу».

Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл бүхэндэ июниин 6-най үдэр Михайловское һууринда зон олон мянгаадаараа сугларжа, агууехэ поэдэй мүнхэ дурасхаал сахидаг юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ эндэхи газар дайсадай гарта ороһон байгаа. Фашистнар Пушкинда хабһатай хамаг юумэ һандааһан, галдаһан юм. 1945 оной июнь соо арбаад мянган зон эндэ дахинаа суглараа һэн. Суглаагшадай дунда дайнай инвалидууд, сэрэгшэд олон байгаа. Аяар холо газарһаа ябагааршье ерэһэн улад бии һэн.

1949 ондо Пушкинай түрэһөөр 150 жэлэй ой тэмдэглэгдэбэ. Тэрэ үдэр хамта дээрээ 200 мянгаад зон сугларһан байгаа. Тиихэдэ 1967 онһоо эхилжэ, Уран зохёолшодой холбооной үүсхэлээр энэ һайндэр жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг болоо һэн. Тиин һайндэр бүхэсоюзна болгогдоһон юм. Энэ үдэр Европын, Азиин, Америкын болон Африкын делегацинууд ерэдэг. Агууехэ поэдэй шүлэгүүд элдэб хэлэн дээрэ олоор зэдэлдэг. Поэдэй зохёоһон юумэн үнэхөөрөөл дундаршагүй баялиг гэжэ жэл бүхэндэ энэ үдэр дахин дахин гэршэлэгдэдэг гээшэ.

А. С. Пушкин, тэрэнэй хүн шарай, зохёохы ажал ябуулга — ород соёлой омогорхол ба гайхал, хүн түрэлтэнэй оюун ухаанай гайхамшаг эрьёлнүүдэй нэгэн мүн. Бүхэдэлхэйн искусствада тэрэнэй үзүүлһэн нүлөөн заха хизааргүй, дууһашагүй юм.

Пушкинда арадай дуран һулархагүй. Эрдэмтэд, шэнжэлэгшэд, түүхэшэд тэрэнэй зохёолнуудые шэнжэлһээр.

Забайкалида Пушкинай зохёолнууд XIX зуун жэлэй хорёод онуудаар мэдээжэ болоһон юм гэжэ эрдэмтэд тодорхойлдог. В. Г. Белинский иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Пушкинай түрүүшын туршалганууд бүхы Росси соогуур сууряатаа һэн. Энээнэй туһаар уншагшадай тоо олошороо». Поэдэй зохёолнуудай үзүүлдэг нүлөөн тухай Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржи» гэжэ роман дотор һайнаар хэлэгдэнхэй юм. Залуу Доржи Банзаров Пушкинай шүлэгүүдые дуратайгаар уншадаг һэн. Тиигээд нүхэдэйнгөө Пушкинай шүлэгүүдые уншахада: «Тэдэниие Пушкин бэшээ, ородой үльгэршэн»— гэжэ омогтойгоор хэлэдэг байгаа.

«XIX зуун жэлэй 20-ёод онуудаар Забайкалида Пушкинай поэмэнүүд тараһан байна, — гэжэ профессор А. А. Белоусов бэшэнэ.—Кавказда зорюулагдаһан зохёолнуудынь Сибириин уншагшадые тэндэхи арадуудай ажабайдалтай, ёһо заншалтай дүтөөр танилсуулаа һэн».

А. С. Пушкин декабрист нүхэдэйнгөө хүшэр хүндэ хуби заяан тухай ходо һанаата болодог байгаа. Тэдэнээ хэзээдэшье мартадаггүй һэн. Бүри Сибирь тэдээндээ ошожо ерэхэ хүсэлтэй байгаа. Декабристын хани нүхэр Александрина Муравьевагай Забайкали мордохо дээрэ, Пушкин «Сибириин нүүрһэнэй гүн соо...» гэжэ шүлэгөө декабристнуудта дамжуулхыень үгэһэн юм. Энэ шүлэг декабристнуудай зүрхэ сэдьхэл хүлгүүлһэн байгаа. Тиин олон мянган хэһэгээр зоной дунда таража, хожомынь арадай дуун болоо һэн.

Александрина Муравьева энээнһээ гадна Пушкинай эдир наһанайнгаа нүхэр Пущинда эльгээһэн шүлэг абаашалсаа һэн. Хожомынь 30 жэлэй үнгэрһэн хойно Пущин иигэжэ бэшээ юм:—«Шэтэдэ ерэһэн түрүүшымни үдэр Александрина Григорьевна Муравьева намайе хашаагай ойро дуудажа абаашаад, саарһанай тэбхэр хуудаһа үгэбэ. Тэрээн дээрэ танигдаагүй гараар шүлэгэй мүрнүүд бэшээтэй байба. Би гансата Пушкин нүхэрни бэшээ гэжэ ойлгоо һэм».

Декабристнуудай олонхидынь поэдэй нүхэд байһан юм. Харин Вильгельм Кюхельбекер тон дүтын нүхэр һэн. Сенатска талмай дээрэ болоһон бүһалгаанай һүүлээр арбан жэл тухай В. Кюхельбекер түрмэдэ һуугаад, удаань Баргажанда бүхы наһаяа үнгэргэхөөр эльгээгдээ һэн. Эндэ байха үедэнь тэрээндэ Пушкинай бэшэһэн бэшэгүүдэй нэгэниинь мүнөө болоходо үгы юм. Кюхельбекер бэшэг соогоо Сибириин зоной ажаһуудал тухай баримтануудые дуулгахадаа, эндэхи зоной абари зан, хубсаһан, гэр байра тухай тобшохоноор бэшэдэг байгаа.

Кюхельбекерэй сүлэлгэдэ байхадаа бэшэһэн шүлэгүүдэй заримыень А. С. Пушкин хэблүүлжэ шадаһан юм.

Агууехэ А. С. Пушкинай алуулһан тухай һураг суу дуулахадаа, Кюхельбекер ехэтэ гашуудаһан байгаа. Агууехэ нүхэрэймнай гэрэлтэ дурасхаал нүхэдэйнь зүрхэ сэдьхэлдэ мүнхэдөө үлэхэ гэжэ В. Кюхельбекер хэлээ һэн.

Пушкинай алуулһан тухай мэдээсэл газетэ болон журналнуудта ехээр толилогдоогүй бэлэй. Хайшан гэжэ алуулһан тухайнь бэшэхэнь хорюултай байхаһаа гадна агууехэ поэдэй зохёолнуудай түүхын-литературна айхабтар ехэ удха шанар тухай хэлэхэнь аюултай һэн. Гэхэ зуура 1837 оной декабриин 4-дэ Петровский завод һууриинһаа лицейн директор байһан С. А. Энгельград гэгшэдэ И. И. Пущинай эльгээһэн бэшэг гайхуулнашье, омогорхол түрүүлнэшье. Сибирьтэ Пушкинай наһа баралгые түрүү олониитэ гүнзэгы шаналалтайгаар угтаһан тухай бэшэг соо хэлэгдэнхэй һэн.

«А. С. Пушкинай агууехэ удха шанар гэхэдэ, поэдэй эрхэ сүлөөтэ, гэрэлтэ поэзи хадаа ород арадай зол жаргалайнгаа, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэлдэ сэгнэшэгүй нүлөө үзүүлһэн юм,— гэжэ уран зохёолшон К. Паустовский бэшэһэн байдаг.— Поэт оюун бэлигээ түрэл арадтаа зорюулаа. Тиимэһээ ород арад тэрэниие хэзээдэшье мартахагүй. Хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдэй ба дайн дажарай үедэ, үндэр амжалтануудай ба илалтануудай он жэлнүүдтэ арад зон агууехэ поэдэйнгээ нэрые зүрхэ сэдьхэлдээ түрүүшын дуран мэтээр энхэрэн хадагалжа ябадаг һэн, ябахашье».

И. ЯРНЕВСКИЙ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша.

ШЭНЭ ОРШУУЛГАҺАА

ҮСЭГЭЛДЭР А. С. Пушкинай түрэһэн үдэр тэмдэглэгдэбэ. Июниин 6-да жэл бүри манай ороной олон ондоо яһанай хүн зон оюун бэлигтэнь һүгэдэжэ, поэдэй нэрые нангинаар дурдадаг. Одоол өөрынь уридшалан бэшэһээр, хамаг хэлэн дээрэ нэрэеэ дурдуулха хаһань манай үе сагта мандан ерэнхэй.

Хэдэн жэлэй урда тээ «Коломнодохи гэрхэн» гэжэ октаваһаа тусхай бадагуудта багтаажа бэшэһэн поэмыень оршуулхадаа, һүүлдэ —1987 оной эхеэр уянгата хэдэн шүлэгыень буряадшалхадаа, үгэ бүхэнэйнь хэды ехэ шэгнүүртэйе, мүр бүхэнэйнь оёоргүй худаг шэнги гүн удхатай байһые дахин-дахин мэдэрээ һэм.

Пушкинай шүлэгые оршуулхань хүшэр. Буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаһан нэгэшье зохёолынь эхэ бэшэгэйнь сэндэ хүрэдэггүй гэжэ ойлгосотой. Тиимэһээл зарим шүлэгүүдыень хэдэн ондоо поэдүүд өөр өөрынхеэрээ дахин-дахин оршуулжа туршадаг аабза. Жэшээнь, «Гараар бүтээмэл бэшэ хүшөө бодхоонхойб өөртөө» гэһэн шүлэгыень Ц. Галсанов, Н. Дамдинов, эдэ мүрнүүдэй автор ба бусадшье поэдүүд оршуулжа туршаһан байха.

А. С. Пушкинай шүлэгүүд хадаа гүн удхаарва тон лэ интернациональна юм. Тиимэһээ шүлэгүүдыень шадаал һаа, эрхимээр оршуулжа, уншагшадтаа бэлэглэхэ гээшэ манай нангин зорилго. Нэгэ үедэ, илангаяа хүгжэлтын зогсошоһон жэлнүүдтэ оршуулганууд тоогдохоёо болишоо һэн. Тиимэһээ оршуулгын номуудшье хэблэлэй түсэбтэ оруулагдахаяа болинтоо бэлэй.

Эндэ ямар асуудал табихаа һанаабши гэхэдэ, буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаһан А. С. Пушкинай шүлэгүүдэй анха түрүүшын ном 1937 ондо — наһа бараһаарнь 100 жэлэйнь ойдо хуушан лата бэшэгээр барлагдаһан байна. «Шүлэгүүд» гэжэ нэрлэгдэһэн бишыхан ном арбан мянган (!) хэһэгээр гараһан байна бшуу даа. Уянгата үсөөхэн шүлэгүүдэй тоодо дээрэ дурсагдааша шүлэгһөөнь эхилээд, «Үбэлэй үдэшэ», «Һүниин зефир» гэхэ мэтын шүлэгүүд оронхой. Тиигээд лэ дүшөөд онуудай тэнгээр, табяад онуудай эхеэр шүлэгүүдэйнь согсолборинууд, «Капитанай басаган», «Белкинэй туужанууд», «Дубровский» гэхэ мэтэ зохёолнуудынь гараһан байха. Харин жараад-далаад-наяад онуудта, Н. Г. Дамдиновай оршуулжа, өөрынгөө зохёолнуудтай хабсаргажа гаргаһан «Бишыхан трагединүүдые» тоололсоогүй һаа, А. С. Пушкинай нэгэшье ном буряад хэлэн дээрэ хэблэгдээгүй. Тиигээд лэ агууехэ поэдэй зохёолнуудай шэнэ согсолбори гаргахаар болоо гэжэ дурадхаха гээ һэм.

Мүнөө шэнэ оршуулгануудһаа хэдэн шүлэг уншагшадай һонорто дурадхая.

Ц.-Д. ДОНДОГОЙ.

А. ПУШКИН

МИЛААНГУУД

Зугаа шууяа, баяраа мэдүүлэгты;
Зулгы зангаар дуу дуулагты:
Манние тоожо, милаандаа уриһан
Матаргай нарин дангиие урихан.

Гэбэшье далитай заяаша үхибүүн
Гэнэгүйгөөр, нүхэд, амаршалаад хүхюун:
«Үдэрни-милаангуудни ерэхэл одотой»,—
Үншэн хабһанайнгаа оёорто бодонхой.

ӨӨР ТУХАЙДАА

Агуу байхаяа һананам,
Алдарта Россида дурланам,—
Хүсэлжэ үгэеэ үгэлэйб —
Хүсэлдүүлхэ гүб! Бурханай мэдэлэй!

АЛТАН БУЛАД ХОЁР

«Хуу минии»,— гэбэ алтан;
«Хуу минии»,— гэбэ булад.
«Худалдажа абахаб,— гэбэ алтан;
«Хуу буляахаб»,— гэбэ булад.

НЯНИДАА

Хүгшэрһэн һамгарһан хайрата нянимни,
Хүшэрхэн үдэрнүүдэйм сахюусан
ханимни!
Нарһанхан хүбшэдэхи харахан буусадаа
Намайгаа үнинэй хүлеэнэш гансаараа.
Харуулда зогсоһоншуу, таһалгынгаа
сонходо
Харлуулан зүрхэеэ уярнаш сохом лэ.

Уршалаатай гартахи оймһон-зүүнүүдшни
Удаашана байд гээд лэ ээлүүдгүй.
Шэртэнхэйш мартуулһан бартаа руу
газаашаа,
Шэнгэрэн зурыһан харгые саашань:
Сэнхэгтэй муу зүн, һанаан-үнөөн
Сэжэыеш уйтаруулна, этигэл һүнөөн,
Шэхэндэш дуулдашахадал гээд лэ...

ВЯЗЕМСКИДЭ

Урайнһаа һүнэһэдые һүнөөдэг далай
Ураихан бэлигэйшни дүлые бадаргалай!
Нептунай гурбан шүдэтэ һэрээе
Нилээн гоёор магтаалши нээрээ.

Боли! Манай бузар үе сагта
Буурал Нептун газартаяа барисаатай.
Хаанашье байбал, хоёр хүлтэн —
Хашаашад, урбаашад гү, али шороной
хүнэһэн.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

...ИЕСКУГЭЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

...РЕСТ. Удаадахи ...болоторхи үе ай...рөө байха юм гэжэ ...президент Ион ...эндэ үнгэргэгдэһэн ...ференци дээрэ мэ... ...нэгэ газарһаа хүтэл... ...дэг ажахыһаа оро... ...дэ дэлгүүрэй эко... ...оруулха, шэнэ Кон... ...зохёохо, правитель... ...бүридүүлхэ шухала. ...парламентын ор... ...үүн тэрэнэй газаа талада общественэ элдэб политическэ хүсэнүүдэй хоорондо үргэн ехэ харилсаа тогтоохые хараална.

Энэ үедэ общественэ сэдьхэл бодолой талаар арьбадхахын түлөө тэмсэлэй түгшан болохо ёһотой национальна аршалан абаралгын фронт ехэ харюусалгатай байха юм гэжэ Румынии президент али бүхы түхэлэй эдилгэ абалгада эсэргүүсэжэ байһанаа мэдүүлээ. Национальна аршалан абаралга Румынида «худалдадаггүйшүүлэй парти» болохо ёһотой.

Хуулиин үндэһөөр би премьер-министрые томилхо ёһотойб. Тэрэ хамтын платформо зохёожо, тэрэнэй үндэһөөр правительство байгуулхын тула политическэ партинуудтай хөөрэлдөөнүүдые хэхэ ёһотой гэжэ И. Илиеску коалицион правительствые байгуулгын хараа түсэбүүд тушаа тэмдэглээ.

...ИР СЕН — ...ПУБЛИКЫН ...ЕЗИДЕНТ

...ЬЯН. Юһэдэхи зар... ...рховно Арадай суг... ...эндэ болоно байһан ...сесси дээрэ КНДР-эй 78-тай хүтэлбэрилэгшэ Ким Ир Сен республикын Президентээр дахинаа һунгагдаба гэжэ ЦТАК агентство мэдээсэнэ.

Нүхэр Ким Ир Сениие энэ тушаалда һунгалга хадаа «бүхы корей арадай тэрэниие гүйсэд дэмжэжэ, этигэл найдалаа мэдүүлжэ» байлгын һүлдэ тэмдэг болоно гэжэ агентствын мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Энэ хадаа Корейн Ажалай партиин ба корей арадай хүсэл зоригоор «социализмын хэрэгые түгэсхэхэ, Эхэ ороноо нэгэдүүлхэ түүхэтэ хэрэгые түргөөр бэелүүлхэ» байһыень мүн лэ гэршэлнэ.

(ТАСС)

ШЭНЭ ХЭБЛЭЛ ХҮГЖӨӨГДЭНЭ

БУХАРЕСТ. Румынида метрогой, ехэ магазинуудай үүдэндэ табигдаһан лотоогууд дээрэ газетэ, журналнууд ябталаатай байна. Уйлсэнүүдэй уулзадха дээгүүр зогсоһон газетэ тараадаг хүбүүд һонирхолтой гаршагуудыень шангаар хашхаралдана. Мүнөө бүхыдөө орон дотор мянгаад газетэ, журналнууд хэблэгдэнэ. Энэнь революциин урда тээхиһээ хоёр шахуу дахин үлүү ехэ юм. Тэдэнэй ниитэ тираж гурба дахиһаа үлүү боложо, 40 миллионһоо дээшэ гараа.

Мүнөө хэблэлдэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байһан хубиин эдэбхи үүсхэл материалнуудай удха шанарта нүлөө үзүүлнэ. Ой ухаанда орошогүй, һонирхолтой юумэ бэдэрхэ гээшэ Румынийн журналистикын гол ёһон болоно. «Сүлөөтэ дэлгүүрэй» эрхэ байдалда аралжаа наймаашадшье үргэдэжэ байна. Романууд-фельетонууд киоскнуудта олоор гаргагдана. Һаяхан болоһон һунгалтын урда тээхи кампаниин үдэрнүүдтэ уншагшын түлөө тэмсэл илангаяа хангалтагүй. Политическэ дайсадайнгаа нэрэ түрые бузарлаһан, бууруулһан мэдээсэлнүүдээр хуудаһануудаа шэмэглэхые партийна газетэнүүд оролдоһон байгаа.

Гансал нэрэ хүндэдэ бэшэ, харин экономическа шэглэлтэй олохон асуудалнууд хэблэлдэ үргэнөөр тунхаглагдана. Тэрэниие шиидхэнгүй, правительство ямаршье зорилго бэелүүлжэ шадахагүй байна бшуу. Орон дотор типографинууд дуталдана, хүдэлжэ байдаг типографинуудай түхеэрэлгэнүүд хуушаранхай.

ТАСС: ТОБШО ҺОНИН

ЛЕНИНГРАД. 1991 ондо Европын арадуудай университет нээхэ тухай шиидхэбэри һая эндэ үнгэргэгдэһэн уласхоорондын шэнжэлэгшэдэй зүблөөн дээрэ баталан абтаа һэн. Правительственна бэшэ хэдэ хэдэн эмхинүүдэй, тэрэ тоодо ЮНЕСКО-гэй, Университедүүдэй уласхоорондын нэгэдэлэй, «Европын ректорнүүдэй Соведэй, Парижай Помпиду түбэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ. Эндэ үнгэргэгдэһэн хүгжэмтэ һайндэр концертнэ шэнэ программануудай премьерэ ба энэрхы сэдьхэлэй ябуулга боложо тодороо. Комсомольск-на-Амуре ба Хабаровск хотонуудай мэргэжэлтэ ба һайн дуранай хүгжэмтэ коллективүүд тэрээндэ хабаадаа. Тэндэһээ олдоһон мүнгэн зөөри нютагай онкологическа больницада туһалха жасада оруулагдаха юм. Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудые дэмжэхэ гээшэ тус хотодо энэрхы сэдьхэлэй ябуулгануудай гол шэглэлнүүдэй нэгэн болоно.

IV. ХҮХ-ХОТОДО, ДҮРБЭД ХОШУУНДА

(Үргэлжэлэл. Эхинниинь майн 29, 30, 31-нэй номеркуудта).

Хүх-хотодо бaһал бурхэг байба. Зүгөөр бороо балай ороогүй хэбэртэй. Үдэ багта ерэжэ амараад, хоёр час тухай сагай үнгэрһэн хойно Үбэр-Монголой үнгэтэ теле-дамжуулгын түбтэ ошожо, энэ түбэй дарга Эрхимттэй уулзабабди. Хүдэлмэришэдтэйнь, техникэтэйнь, ажалтайнь танилсабабди.

30 жэл соо Үбэр-Монголой ажалшад теле-дамжуулгануудые харана. Хамта дээрээ 4 программаар хитад болон монгол хэлэн дээрэ дамжуулганууд хэгдэнэ. Баян-хотоһоо Манжуур станци хүрэтэр гурба мянга гаран километр утатай радиорелейнэ лини татагданхай. Иигэжэ эрхим шанартай теле-харалга, радио-дамжуулга, телефоноор холбоон найдамтайгаар хангагдана гээшэ.

Үдэшэниинь бидэнэрые яһала һонирхолтой юумэн хүлеэжэ байба. «Үбэр-Монголой үдэрэй һонин» газетын нэгэдэмэл редакциин конференц-зал соо журналистнууд сугларжа, хатар наадан болобо. Энэ үдэшэ бидэнэртэ зорюулагдаһан байгаа.

Хитадай Арадай республикын арадай артист Лаасурэн, габьяата артистка Жин Хуа (хорчин монголнууд юундэб даа хитад нэрэнүүдтэй байна) гэгшэд иргуу гоё дуугаараа бидэнэрые баясуулаа. Яһалашье хүхеэбди, нэгэ ажалтанаараа дүтөөр танилсаабди.

Эндэ үшөө нэгэ юумэн тухай хэлэхэ дуран хүрэнэ. Юуб гэхэдэ, бидэнэр гол түлэб оршуулагшагүйгөөр бэе бэеэ ойлголсодог байбашье, шухала хөөрэлдөөнүүдые хэхэдээ, оршуулагшадые уридаг байгаа. Хүх-хотын мал болон таряан ажахын институтдай багша Цог-Бадрах (буряад яһатан), университедэй ород хэлэнэй багша Мэн Чуан (дагуур монгол, монголоороо Энхэ-Баяр гэжэ нэрэтэй) гэгшэдые оршуулагшад болгоо һэн. Тиихэдэнь маанадта яһалал һайн байгаа. Эдэнэр ехэ һонин зон һэн. Хажуугаарнь хоюулан Хүлэн-Буйр аймагай Хайлар хотодо нютагтай байгаа бшуу. Манай буряад зон тухай хэлэхэ болоо һаа, Японодо һуража, медицинын доктор, профессор болоһон Албажиин ерээжэ, бидэнэртэй мүн лэ уулзаа бэлэй.

Тиигэбэ ябабашье тус үдэшын үедэ оршуулагшад огто хэрэггүй байба. Үнэн зүрхэнһөө хоорондоо харилсаха, нүхэсэхэ дуратай зон яажашье һаань, үгэеэ ойлголсохол байна даа. Үдэшын һүүл багта ээдэнай бидэнэртэ үгэ үгөө, дуу дуулахыемнай, шүлэгүүдээ уншахыемнай баадхаа. Шадал туха соогоо болообди. Дан панхаруутаагүй байхабди гээд һанахаар һэн.

Хани барисаанай харилсаануудые тогтоохо хүсэл Үбэр-Монголой бүхы журналистнуудай һанал болоно гээд энэ үдэшэ харуулаа. Нэгэ үндэһэтэй, хэлэ адлитай, олон зуун жэлнүүдэй туршада харилсажа байһан эрдүүдэй бэе бэе тээшээ эрмэлзэхэ байһаниинь эли байгаа һэн...

Үглөөдэр үглөөгүүрынь бидэнэр дахинаа харгыда гарабабди. Далан хара уулын хадануудые дабаад, Жинин хото түбтэй Улаан-Цав аймагай Дүрбэд хошуунай (түбынь Улаан-Хуа хото) Сагаан-Булаг сомоной Сагаан-Обоо нютагта ажаһуудаг монгол малшан айлайда айлшалхаяа зорибобди.

Далан хара уула гээшэмнай нилээн үндэр хадануud байба даа. Угайдхадаа харгын аймшагтайгаар татагдаһан гээшэнь аргагүй, харгын захаар столбнууд һуулгагдаагүй, эгсэ годиролтонууд олон. Сагаан боро замби руу сэхэ орохоёо ябанабди гээд һанахалааршни, Туан жолоошон машинынгаа руль эгсэ мушхаад, харгыгаа олоод лэ байха юм.

Далан хара уулын хаданууд хойно хойноһоо арадамнай үлэжэ, одоол тойрожо хараашалнаб. Түмэдэй талаһаа эндэхи дайда ондоо шэнги байба. Таланьбалай үргэн бэшэ, заримдаа бури уйтан. Тиимэһээ тон томо һуурин, тосхон бурилдүүлжэ, зон олоороо сугларжа һуудаггүй янзатай. Харгыдамнай ушарһан айлнуудай тараалан баганууд байна. Малынь ондоо тээ бэлшэдэг хаш. Дүтэ нааша харагданагүй.

Улам саашалхадамнай, добо,

губээнүүд бэлшэһэн мал мэтээр бэе бэеһээ холо болон «таръжа», тала дайда улам үргэн, уужам болоно. Тиимэһээ зориһон газартаа хүрэхэ болоо хэбди гээд ойлгобобди.

Зорижо ерэһэн айлайхимнай бараг байдалтай зон хаш. Хирписээр бариһан яһала уужам гэртэй. Тэрэнь хоёр таһалга болгогдожо амяарлагданхай. Нэгэн соонь айлшадаа угтадаг хаш. Харин нүгөөдэ соонь хана зубшуулан, үргэн наар, хитадаар хэлэбэл, кан табяатай. Эндээ унтадаг хаш. Газаань һээы гэр татаатай. Тэндээ эдеэ хоолоо шанана, зундаа байна.

Батын Баадугар Бимбын Жолжидмаа хоёр хуби заяагаа холбоһоор хори гаран жэл болоо. 1982 ондо хамтын ажахынуудай тараһанһаа хойшо энэ Сагаан-Обоо нютагта ажаһууна. 400-гаад хонитой, ямаатай, 20 гаран үхэртэй, арбаад моритой. Газаань үнөөхи харгы дээрэмнай ходо дайралдадаг «тажагар» трактор, мүн манай «Владимировец» түхэлэй трактортал адли Бугата хотодо бүтээгдэһэн трактор харагдана.

Тус сомондо гадаадын харилсаануудай талаар албан бии юм байнэ. Тиимэһээ монголоор хубсалһан энэ албанай хүдэлмэрилэгшэ Үлзы гуай дид-дарга Баатар гуай, эдээнэй жолоошон, урданьмэдээжэ артист ябаһан Доржоюмэрүүн гуай гэгшэд гэрэй ээдтэй хамта бидэнэрые халуунаар амаршалба.

Онсолходо, Доржоюмзрүүн ансамбльһаа өөрөө гаража ошоо. Юундэ тиигээ хаб гээд һонирхоходо, артистын салин тон бага, бүлэеэ һайнаар хооллуулха хэрэгтэй, тиимэһээ гаража ошохо баатай болооб гээд ойлгуулба.

Баадугартан 1989 ондо 5 мянгаад юань сэбэр олзотой гараа. 2 үхэр худалдаад, 1400 юань абаа. Ямаанай хөөбэри тушаажа, 2 мянгаад юань олобо. Хонидоо худалдажа, баһал 400 — 500-гаад юань абаа. Үшөө 1 мянгаад юаниин һү, нооһо тушааһан байна.

— Үнгэрһэн жэл муу жэл байгаа. Гэн гасуур, хуурай байжа, малшад, таряашад горитойгоор хохидоһон байха. Һайн жэлдэ 10, 10 гара мянган юань олзотой гарахаш. Хүбүүмнай энэ Баатар даргатай ажаллана, басагамнай сомонойнгоо түбтэ багшална. Эдэнэрнай 140—140 юань салин абадаг, — гээд Баадугар хөөрэнэ.

Мал барижа байгшадһаа хэр ехэ налогой абтадагаар һонирхобобди. Тиихэдэмнай хониной толгой бүриһөө 1—1 юань, харин үхэр болон мориной толгой бүхэнһөө 4—5 юань налог абтадаг гээд Жолжидмаа ойлгуулаа бэлэй. Харин ажабайдалынь хайшаа болооб, хэзээ һайн байгааб гээд асуухада, гэрэй ээдэ яб гэмэ харюу үгэбэгүй. Мандумай хүбүүгээ, Наран-Гэрэл басагаяа эрдэм һургуулитай болгохын тулада мал нилээн олоор үдхэхэ баатай болоо хүм гээд Баадугар ороод хүдэлжэ байхадаа, ажал ябуулгаяа улам нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулнабди. Тиимэһээ Совет Буряадай Худалдаа наймаанай министерствын һанаатай байгаа һаань, манай универмагай филиал Улаан-Үдэдэ нээхэдэ болохо байна,— гээд нүхэр Ван онсолон тэмдэглээ һэн.

Энэ магазинда дүн хамтадаа 10 мянга гаран зүйлэй эд бараан худалдагдана. 500-гаад юаньта костюм, 150-яад юаньта гутал байна. Бусадшье эд бараан элбэг. Мүнгэтэй байгаал һаа, юушье абахаар...

Манай Хүх-хотодо айлшалалгымнай болзор эсэстээ ду-

гуай намда сэхээ хэлээ һэн. Хоолойхоноо тэжээгээд, урдахияа иигэн, тиигэн хаагаад ябахаяа һанаа һаа, иимэ олон мал үсхэжэ, бэеэ зобоохогүй байгаа хаш.

Һөөргөө бусажа ябахадамнай, сагаан-боро замбимнай хүхэрөөд, наран гаража, дайда дэлхэй аятай зохидоор һалбаран байгаа бэлэй.

Хүх-хотоёо бусаад, эндэхи эгээл томо магазинтай танилсабабди. Тус «Үндэһэ яһатан»

гэжэ магазинай директор нүхэр Ван айхабтар һонирхолтойгоор ажал тухайгаа хөөрэнэ. 1957 ондо нээгдэһэн тус магазинда 1700-гаад наймаалагшад ажаллана. Тиигэжэ жэлэйнь салингай жаса нэгэ миллион юань болодог юм.

Жэл соо товарай эрьесын хэмжээн 100 миллион юань боложо, сэбэр олзонь 10 миллион юаньда хүрэнэ. Байгша оннe нёдондонойхитой жэшэхэ болоо һаа, товарайнь эрьесэ 20 процентээр, олзо оршонь мүн лэ 20 процентээр ургаха хараатай. Тиигэжэ Хүх-хотодо ажаһуудаг хүн бүхэн дээрэ абаад тоолохо болоо һаа, жэл соо 200—200 юаниин эд бараа тус магазинһаа худалдажа абаһан болоно гээшэ.

— Манай магазинай юрэнхы талмай Бээжэнэй тон томо универмагайхиһаа ехэ юм. Мүнөө бидэнэр өөһэдыгөө өөһэдынгөө мүнгөөр хангалгын, ажахын тоосооной гуримда

тэлбэ хэбэртэй. Хүх-хото соогуур дахинаа машинаар ябажа хараад, «Үбэр-Монголой үдэрэй һониной» редакцида ерэжэ, Алтан-сантай, Ван Минчиинтай, Сунграажавтай, Ту Хэминтэй, Ли Чангуйтай дахинаа уулзабабди, манай Буряад ороной газар дээрэ уулзалгынгаа болзор тодорхойложо, харилсаа холбоо тогтоохо талаар дурадхалнуудаа үшөө дахин бэе бэедээ мэдээсэбэбди.

Удаань «Үбэр-Монгол» гостиницын эгээл дээдэ, 14-дэхи дабхарай зал соо Хитадай Компартиин Үбэр-Монголой автономито районой парткомой пропагандын таһагые даагшын орлогшо Ян Чифатай, хэблэлэй отделение даагша Жан Юминтай хани халуунаар уулзажа, Хитад соогуур аяншалга тухайгаа хөөрэлдэжэ, яһала удаан һуубабди.

Үбэр-Монголдо хэблэл нилээн ехэ хүгжэлтэ абанхай. Аймаг бүхэндэ газетэнүүд, журналнууд хитад болон монгол хэлэн дээрэ гаргагдадаг, эдэ хоёр хэлэн дээрэ теле-дамжуулганууд хэруулагдадаг, радио-дамжуулганууд олоной һонорто дурадхагдадаг. Бүхы дээрээ арбаад мянган теле-радио-журналистнууд, гурбан мянга гаран хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ хүдэлжэ байдаг юм.

Телевидениин, радиогой болон хэблэлэй материально-техническэ үндэһэ һуури үндэр хэмжээндэ хүргэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, фотокорреспондент бүхэндэ жэл соо гушаад мянган юань гаргашалагдана.

Нүхэр Ян Чифа журналистнуудай хоорондохи харилсаа холбоо хүгжөөхэ, улам үргэдхэхэ дурадхалые халуунаар дэмжээд, саашанхи харгы замдамнай амжалта хүсэбэ.

Хүх-хотын вокзал дээрэ Бугатаһаа ерэһэн поездdo һуугаад, Бээжэн мордоходомнай, бага сагаар бороо орохо һанаатай байгаа һэн. Тиимэһээ эндэхи малшад, таряашадта тон таарамжатай, һайн жэл 1990 ондо, Сагаан морин жэлдэ болохо гээд найдаа бэлэйбди. Тиихэдээ Сунграажавтай, Эрдэм-Түгэстэй, Туан жолоошонтой гараа шангаар адхалсан хахасаһамнай, саашадаа ходо уулзажа, дүй дүршэлөөрөө андалдажа байхамнай дамжаггүй гэлсэһэмнай ходо һанагдажа ябаа. Һайн зоноор уулзаад, тараха болоходо хүндэ байдаг ха юм. Баяртай, Хүх-хото! Бээжэн, амар мэндэ!

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Баадугар гуай Жолжидмаа нүхэртэеэ. 2. Хүх-хотын сэсэрлиг соо иимэ аргаар фото-зурагаа буулгуулна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Нютаг нютагай һонин

ТҮРҮҮШЫНХИЕЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭНЬ

Хойто зүгэй арадуудай нэгэн болохо эвенк яһатан манай республика соо баһал ажаһуудаг гээшэ ааб даа. Илангаяа Баунтын, Хойто-Байгалай, Баргажанай, Хурамхаанай районуудта эдэнэр олоороо ажаһууна.

Хубилган шэнэдхэлгын үедэ, бага яһатанай ёһо заншалнууд һэргээгдэжэ эхилбэ. Мүнөө манай республикада ажаһуудаг эвенкнүүд Баунтын районой Россошино тосхондо июнь һарын тэнгээр эвенк арадай Болдер (Бальжор) гэһэн һайндэр үнгэргэхэ гэжэ шиидэһэн байха юм. Түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэхэ һайндэртэ нютагай зонһоо гадна республикын бусад районуудай эвенкнүүд ба Хойто зүгэй арадуудай түлөөлэгшэд хабаадалсахаар хараалагдана.

Соёлой тусхай программа соо, гол түлэб районой эвенк арадай «Осикта» ансамбль, Россошинын соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд ... бэлэдхэлэй ... эхилээ. Мүн ... лөөлэгшэд ... асарха аргатай. ... грамма соо ... гээгдэхэнь. ... спортын олон ... рысөөн үнгэргэ...

— Һайндэрэй ... нүүдынь ... хүрэнхэй. ... һэргээхэ ... гэжэ найдагдана ... хаанай совхозой ...

эт В. Лоргоктоев

ДИПЛОМУУД БАРЮУЛАГДАБА

Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай хэлэ, бэшэгэй факультедые 61 хүн заочноор һаяхан дүүргэжэ, багшын дипломуудые абаба. Онохойн дунда һургуулида хүдэлдэг Л. И. Дрогуль, Улаан-Үдэ хотодо багшаар ажалладаг С. Б. Грешилова гэгшэдтэ улаан диплом барюулагдаба.

Институт заочноор дүүргэгшэдэй диилэнхи олонхинь манай республикын, Шэтын болон Эрхүүгэй областьнуудай мүн Яхадай АССР-эй хүдөөгэй районуудай һургуулинуудта хүдэлжэ байһан багшанар болоно. Эдэнэрэй дундаһаа Баргажанай районой Хилганын дунда һургуулида буряад хэлэ заадаг Валентина Гармаева, Агын округой Урда-Агын дунда һургуулида багшаар хүдэлдэг Цыцыгма Ринчинова болон бусадые нэрлэмээр.

Д. ДОНДОКОВ.

УРАН ЗОХЁОЛШОТОЙ УУЛ...

Пионернүүдэй бүхэсоюзна эмхиин байгуулагд... то-Хангилай дунда һургуулиин Олег Кошевойн н... жиныя пионернүүд баяр ёһололой линейкэ үнгэр... ша пионервожата Надежда Намсараевна Динга... бүүдые һайндэрөөрнь дулаанаар амаршалаад, һ... амжалта хүсэбэ.

Удаань «Хараасгай» журналай редактор, мэдээ... хёолшон, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ... шүүн Цыденжаб Арсаланович Жимбиевэй пионер... захаяа ерэһэн тухай баяртайгаар дуулгаба. Халуу... шалгаар угтагдаһан Ц. А. Жимбиев үгэ хэлэбэ:

— Хэдэн жэлэй урда би Согто-Хангилда ажа... Тээнэдэй эжы, абанартай сугтаа ажаллаһан бай... «Талын харгынууд» гэжэ романаа бэшэхэ аргатай б... шадаа «Гал могой жэл», «Урасхал» гэжэ номууда...

Саашань Ц. А. Жимбиев «Хараасгай» журнал... хүдэлмэри тухай пионернүүдтэ хөөрэжэ үгэбэ. Т... дай уран зохёолшодой номуудые пионернүүдтэ б...

Д.-Р. ЦЫРЕН...

ЗОНЫН НААДАН

Хүүгэдэй спортын һургуулинуудай дунда футболоор Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Улаан-Үдын авиационно заводой стадион дээрэ үнгэргэгдэжэ байна. Амарай, Сахалинай, Шэтын областьнуудай, Приморьин ба Хабаровска хизаарнуудай, Буряадай болон Яхадай АССР-нүүдэй суглуулагдамал команданууд хабаадана.

Мүрысөө нээлгын парад баярай оршон байдалда болобо. Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ — Буряадай АССР-эй арадай эрдэм һуралсалай министрэй орлогшо А. Д. Мункуев эдир футболистнуудые амаршалаад, һуралсалдаа, спортдо ехэ амжалтануудые түйлахыень хүсөө.

Удаань мүрысөөнэй ахамад судья — республиканска категориин судья А. Г. Смирнов (Москва) наадана дүримүүдтэй командануудай гэшүүдые танилсуулһан байгаа.

Зонын наадана түгэй үргэгдэһэнэй һүүлээр мүрысөөн эхилбэ. Түрүүшын үдэр гурбан наадан үнгэргэгдөө. Шэтын областиин эдир футболистнууд һайнаар наадажа, Приморьин хизаарай командые 2:1 тоотойгоор шүүбэ. Ушарынь юуб гэбэл, Олимпиин халаанай һургуули Владивостогто хүдэлдэг юм. Тиимэһээ энэ хизаарай эдир спортсменүүд түрүүшын уулзалгада шүүгдэшэхэ юм гэжэ сугларагшад һанаагүй байха.

Хабаровска хизаарай болон Амарай областиин командануудай уулзалга илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Нааданай дүүрэтэр 5 минутын үлөөд байхада, табло дээрэ 1:1 тоо яларжа байгаа. Уулзалга тэнсэлгээр дүүрэхэ гэжэ һанаһаар байтар, Амарай областиин эдир футболистнуудай добтолго улам эршэдэжэ, нүгөөдынгөө сахын дэргэдэ аюултай байдал тохёолдуулба. Эгээл энэ үедэ Хабаровскын хамгаалагша алдуу гаргажа, 11 метрһээ ялын сохилто хэгдээ. Тиигэжэ Благовещенскын футболистнууд мүн лэ 2:1 тоотойгоор шүүжэ, урагшаа дабшаба.

Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 6-дахи һургуулиин һурагшад Яхадай командатай наадаба. Жэмбүүрэй ханхинамсаар, манай республикын эдир футболистнууд эршэмтэйгээр добтолжо ороно. 20-дохи минутын ябажа байхада, 18-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Дмитрий Адуев (№ 12) бүмбэгэ абамсаараа, Алексей Петровто (№ 10) дамжуулжархихадань, тэрэ тоо нээгээ. 42-дохи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Сергей Харченко (№ 7) командын капитан юм. Тоо нээлэнһээ хойшо 4 минутын үнгэржэ байхада, Сергей нүгөөдүүлэйнгээ хэдэн хамгаалагшадые мэхэлээд, уулзалгын дүнгые 2:0 болгобо.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр Амарай областиин болон Приморьин хизаарай команданууд наадахадаа, тоо нээнгүй, тэнсэһэн байгаа. Шэтын областиин һурагшад Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэдые 4:2 тоотойгоор шүүбэ.

Буряадай эдир футболистнууд Сахалинай областиин командатай уулзахадаа, 5:0 тоотойгоор илаа. Нэгэдэхи таймда хамгаалагшад һайнаар наадаа гээд тэмдэглэлтэй. Мүрысөөнэй хоёрдохи таймда добтологшод һайнаар наадаба. Александр Праков, Виктор Головко гэгшэд тус тустаа 2 бүмбэгэ үдьхэлжэ оруулаа. Андрей Хлыстов табадахи бүмбэгын автор болоһон байха юм.

Хоёр нааданай һүүлээр Шэтын областиин болон Буряадай АССР-эй команданууд тус тустаа 4 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлжэ ябана. Амарай областиин эдир футболистнууд гурбан очкотой болонхой.

Гурбадахи турта иимэ уулзалганууд болобо: Якутск — Хабаровск, Сахалин — Благовещенск, Улаан-Үдэ — Шэтэ.

...һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын эдир футболистнуудай яһала ехэ амжалта түйлаһан дээрэһээ зонын наадан Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэжэ байна гээшэ. 1987 ондо Новосибирск хотодо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын нааданда Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 6-дахи һургуулиин ахалагша тренер С. К. Шалышкинай һурган һоридог команда илалта түйлаа һэн. Хойто жэлынь зонын мүрысөөнэй Улаан-Үдэдэ болоходо, манай команда мүн лэ түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Нёдондо жэл

ТОБШОХОНООР

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. «Восточно-Сибирский путь» газетын шанда хүртэхын түлөө хүнгэн атлетикээр эстафетэ Эрхүү хотодо болобо.

Һургуулинуудай бүлэгтэ Улаан-Үдын 6-дахи интернат һургуулиин эдир урилдаашад илалта түйлаа.

* * *

Һурагшадай дунда хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Оренбург хотодо болобо. Улаан-Үдын 10-дахи һургуулиин һурагша Наташа Иваницкая дундуур наһанай басагадай бүлэгтэ 1500 метрэй зайда ... минута 47,2 секунда саг харуу... дохи һуури эзэлбэ.

ФУТБОЛ. Буряадай АССР... хүртэхын түлөө мүрысөөнэй ... үнгэргэгдөө.

Авиационно заводой «Забайк... спортклубай команда «Бурятфе... гэдэлэй «Ротор» командые — 5:... машина» команда Гусиноозёрс... тёрые» 2:1 тоотойгоор шүүж... налда гараба.

Б. МИРО...

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

СССР-эй Президент Михаил Сергеевич Горбачёвой США-да ошоод байһан тухай ТАСС-ай корреспондентнүүдэй тоосоон газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ тунхаглагдаба. Мүн энэ хуудаһанда М. С. Горбачёвой Москва бусаһан тухай мэдээсэл байха.

Энэ неделиин эхиндэ КПСС-эй Буряадай областной комитедэй нэгэдэхи секретарь Л. В. Потапов республикын зохёохы хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэдтэй уулзажа, һонирхолтой хөөрэлдөө эмхидхэһэн байна. Энэ уулзалгада хабаадагшад соёлой саашадаа хүгжэлтын зорилгонууд, мүн энэ һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй урда байһан бэрхэшээлнүүдые саашадань дабаха асуудалнуудые хэлсээ. Журналист А. Климовэй энэ уулзалга дээрэһээ бэшэһэн репортаж «Аша туһатай уулзалга» гэһэн гаршагтайгаар олоной һонорто үгтэбэ.

Улаан-Үдын горсоведэй арадай депутат, 49-дэхи дунда һургуулиин багша Павел Яковлевич Трифоновтэй журналист А. Субботиной «Залуу үетэндэ анхаралаа табиха» гэжэ гаршагтай интервью номерой хоёрдохи хуудаһанай нээлтэ дээрэ «Совеедүүдэй хүдэлмэри» гэһэн ниитэ гаршаг доро байха.

Газетын номерой гурбадахи хуудаһанда «Элүүр энхын» суглуулбари, соносхолнууд барлагдаба.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.30—«Красный Ян» — «Эсэгэ ороноо, хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ Арктика соогуур ашаа зөөлгэдэ хабаадаһан Британиин моряк Ян Хайгедэй хуби заяан тухай. 9.50—Дуунай-инструментальна «Радуница» ансамблиин концерт. 10.10—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 7-дохи, 8-дахи сери. 12.25—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25—Мэдээсэлнүүд. соносхолнууд. 13.30—Время. 17.15—«Харгын аюулгүй байдалые сахиха талаар телерадиопрограммануудай бүхэсоюзна I конкурсын шанда хүртэгшэд» гэһэн дамжуулга. 17.35—«Приключения Электроника»—үхибүүдтэ фильм. 3-дахи сери. «Мальчик с собакой». 18.40—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.30—Время. 20.00—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 9-дэхи, 10-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Да, господин премьер-министр»—уран һайханай фильм. 23.10—Оперодо дуратайшуулай клуб. 00.20—Останкинадахи концертнэ студида Илья Глазуновтой уулзалга. 01.50—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Сто первый»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 10.25—Кельнын радиогой симфоническа оркестрэй концерт. 10.55—Ритмическэ гимнастика. 11.25—Белоруссиин хүгжэмтэ фольклорой концерт. 12.00—Мультфильм. 12.20—ВЭФ заводой хүүгэдэй хореографическа коллективэй ба «Кукушечка» ансамблиин концерт. 13.05—«Государственная граница»—уран һайханай фильм. 4-дэхи фильм. «Красный песок». 1-дэхи сери. **Улаан-Үдэ.** 17.00—Баримтата фильм. 17.30—Шэнэ һонин (буряадаар). 17.50—В. Усович. «Принцесса на горошине»—үхибүүдтэ опера. 18.25—«Хамар-Дабаан»—телеклуб. 19.05—Байгал. 19.25—«Поэзи». Л. Тапхаев. 19.45—Соносхолнууд. **Москва.** 20.00—Мэдээсэлэй программа. Забһартань—21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!».

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Кино, театрнууд

Театр оперы и балета
Гастроли Красноярского театра музыкальной комедии. День рождения кота Леопольда — в 10, Веселая вдова — в 19.

«Дружба»
Несуразные каникулы — в 10, «Авария»— дочь мента — в 12, 14, 16, 18-10, 20, 21-50.

«Родина»
Мультфильмы — в 10, 16-40, В городе Сочи темные ночи (2 серии)— в 11-20, 14, 18-10, 20-50.

«Октябрь»
Дай лапу, друг— ... рия»— дочь мента— ... 16, 18, 20, 21-50.

«Восток»
Мультфильмы — в 15... терпения — в 17, 19, 2...

«Байкал»
Кингсайз — в 18-30, 2...

«Аршан»
Друг моей подруги— ...

«Зеленый»
Бейбарс (2 серии)— ...

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-63-86; 2-64-36; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Н-00389. Заказ № 130.